

do sieci kanalizacyjnej, w przypadku ścieków przemysłowych z miasta następuje przeważnie odprowadzenie ścieków bezpośrednio do wód lub ziemi. Całość ścieków odprowadzanych do wód lub ziemi poddawana jest procesowi oczyszczania (GUS, 2012).

Tabela 62. Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w gminie Nysa, lata 2002-2012 (dam³).

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
ścieki odprowadzone ogółem (dam³)							
Gmina Nysa	145	167	167	118	323	376	419
miasto	145	167	167	118	148	150	197
obszar wiejski	0	0	0	0	175	226	222
ścieki odprowadzone do sieci kanalizacyjnej (dam³)							
Gmina Nysa	67	71	56	17	193	240	239
miasto	67	71	56	17	18	14	17
obszar wiejski	0	0	0	0	175	226	222
ścieki odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi (dam³)							
Gmina Nysa	96	96	111	101	130	136	180
miasto	96	96	111	101	130	136	180
obszar wiejski	0	0	0	0	0	0	0
ścieki oczyszczane razem (dam³)							
Gmina Nysa	78	96	111	101	130	136	180
miasto	78	96	111	101	130	136	180
obszar wiejski	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: BDL/GUS.

7.6. Podsumowanie *Infrastruktura techniczna*

Położenie gminy Nysa zapewnia jej mieszkańcom możliwość dogodnego dojazdu do stolicy województwa i innych miast, a także autostrady A4 i Republiki Czeskiej. Najważniejszym działaniem zwiększającym dostępność komunikacyjną gminy jest budowa obwodnicy Nysy.

Strategiczne znaczenie dla rozwoju gminy Nysa ma dostępność komunikacyjna. Transport drogowy w gminie oparty jest o drogi gminne, powiatowe, wojewódzkie (nr 406, 407, 411) i krajowe (nr 41 i 46). Sieć dróg w gminie zapewnia stosunkowo łatwy dojazd do innych części powiatu nyskiego oraz stolicy województwa, a także do autostrady A4 (węzły: Prądy i Przylesie). Dzięki nadgranicznemu położeniu gminy mieszkańcy mają również możliwość szybkiego przejazdu w kierunku Republiki Czeskiej (około 20 km). Szczególne znaczenie dla poprawy dostępności transportowej gminy ma planowana budowa obwodnicy Nysy – realizacja tej inwestycji podniesie jej atrakcyjność i dostępność, zarówno dla inwestorów, jak i turystów. Przyczyni się także do poprawy jakości życia mieszkańców miasta, gdyż „ciężki ruch” pojazdów, który obecnie odbywa się przez miasto, zostanie skierowany na obwodnicę. W zakresie transportu kolejowego, w gminie Nysa, podobnie jak w całej Polsce, liczba połączeń kolejowych jest redukowana; obecnie z Nysy można dojechać pociągiem bezpośrednio do Opoła, Kędzierzyna-Koźła i Brzegu. Z kolei najbliższe dla mieszkańców Nysy międzynarodowe lotnisko znajduje się we Wrocławiu.

Usługi zbiorowej komunikacji publicznej na terenie gminy Nysa świadczą Miejski Zakład Komunikacji w Nysie Sp. z o.o. oraz Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Nysie. MZK realizuje przewozy na terenie miasta Nysy i okolicznych miejscowości, które cieszą się rosnącą powoli popularnością wśród mieszkańców gminy (około 2,15 mln pasażerów rocznie; MZK 2012). Na zwiększenie zainteresowania usługami MZK wpływ mają darmowe przejazdy dla osób posiadających uprawnienia do kierowania samochodem osobowym (prawo jazdy kat. B) oraz dowód rejestracyjny

z ważnym terminem badania technicznego pojazdu⁸⁴, ale także poprawa jakości i komfortu podróżowania miejskimi autobusami w wyniku częściowej wymiany taboru MZK (projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach RPO WO na lata 2007-2013). Dzięki temu projektowi część najstarszych autobusów MZK wymieniono na nowe, bardziej przyjazne środowisku pojazdy – tym samym liczba najstarszych autobusów (mających >20 lat) w taborze MZK zmniejszyła się o połowę, co wpływa na poprawę jakości podróżowania i jest przyjazne dla środowiska.

PKS w Nysie realizuje przewozy z Nysy na 36 ustalonych liniach powiatowych, zaś przez samo miasto prowadzą połączenia w kierunkach miast wojewódzkich oraz okolicznych miejscowości. Najwięcej połączeń autobusowych z Nysy odbywa się w kierunku Głucholaz, Wrocławia, Otmuchowa, Opola, Prudnika, Korfantowa i Paczkowa, brak jest natomiast bezpośrednich połączeń z centralną, północą oraz wschodnią częścią Polski (PKS, 2012).

Zmniejsza się na terenie gminy Nysa liczba budynków i lokali (w tym mieszkalnych) będących własnością bądź współwłasnością gminy.

W zakresie dostępności mieszkaniowej w gminie Nysa następuje stopniowa poprawa sytuacji – przybywa budynków mieszkalnych (o 7,7% w latach 2008-2012) oraz mieszkań (o 4,5% w latach 2002-2010). Wahaniami w poszczególnych latach podlegają liczby mieszkań oddawanych do użytkowania w gminie, co jest związane z różnym stopniem zaawansowania prowadzonych inwestycji budowlanych. Zarządem gminnych budynków na terenie gminy zajmuje się spółka Nyski Zarząd Nieruchomości. W jej zarządzie pozostaje łącznie 297 budynków, w tym 67 budynków będących w 100% własnością gminy Nysa, 217 budynków będących współwłasnością gminy Nysa oraz 7 budynków będących własnością i współwłasnością spółki NZN; a także 6 lokali mieszkalnych w budynkach spółdzielni mieszkaniowych i wspólnot mieszkaniowych. Liczba budynków zarządzanych przez NZN stale się zmniejsza: od 2002 roku ubyło 20 budynków będących w 100% własnością gminy (w tym 94 lokale), 121 budynków będących współwłasnością gminy (w tym 508 lokali mieszkalnych) oraz 7 budynków będących własnością i współwłasnością spółki NZN. Stopniowo zmniejsza się również liczba wspólnot mieszkaniowych, którymi zarządza spółka NZN (ze 156 w 2002 roku do 146 wspólnot w 2012 roku).

Dzięki podejmowanym inwestycjom, na terenie gminy Nysa coraz większy odsetek ludności korzysta z sieci gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej, a także oczyszczalni ścieków. Szczególnie pozytywne zmiany występują na terenach wiejskich.

Usługi ciepłownicze dla gminy Nysa prowadzi spółka Nyska Energetyka Ciepła. Głównymi odbiorcami energii cieplnej w gminie są spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe oraz jednostki budżetowe, zaś zużycie energii cieplnej jest skorelowane z temperaturą zewnętrzną. Dzięki wykonanym inwestycjom i rozbudowie infrastruktury, oprócz kotłowni centralnych i lokalnych, od 2012 roku spółka NEC-Nysa użytkuje także jednostkę kogeneracji produkującą energię elektryczną oraz energię ciepłą.

Instalacja gazowa w gminie Nysa obejmuje 72,5% jej mieszkańców i jest to wynik znacznie powyżej średniej krajowej (52,5%), ale także województwa opolskiego (41,6%) oraz powiatu nyskiego (47,4%). Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej w mieście Nysa również pozostaje na poziomie najwyższym spośród wszystkich jednostek administracyjnych (88,3%), zaś tereny wiejskie gminy wyróżniają się w sposób znaczący na Opolszczyźnie. Z instalacji gazowej na obszarach wiejskich gminy Nysa korzysta 17,5% mieszkańców, podczas gdy w powiecie nyskim jedynie 5,2% ludności,

⁸⁴ Zgodnie z Uchwałą nr XIX/318/12 Rady Miejskiej w Nysie z dnia 19 kwietnia 2012 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XXIII/321/08 Rady Miejskiej w Nysie z dnia 27 czerwca 2008 r., w sprawie ustalenia cen urzędowych za usługi przewozowe środkami lokalnego transportu zbiorowego na terenie gminy Nysa.

a w województwie opolskim – 3,4%. Różnica sytuacji w gminie i pozostałych jednostkach w zakresie odsetka ludności korzystającej z instalacji gazowej związana jest z różnicą w długości rozdzielczej sieci gazowej w przeliczeniu na 100 km². Gmina Nysa dysponuje 69 km rozdzielczej sieci gazowej na 100 km², podczas gdy w województwie opolskim jest to tylko 16,1 km na 100 km².

Instalacja wodociągowa w gminie Nysa dostępna jest dla niemal wszystkich mieszkańców (odsetek korzystających wynosi 96,5%). Sytuacja w gminie w obszarze dostępności do instalacji wodociągowej jest nieznacznie lepsza niż w skali województwa opolskiego (94,5% korzystających) oraz powiatu nyskiego (91,1%). Na obszarach miejskich wszystkich jednostek odsetki ludności korzystającej z instalacji wodociągowej kształtują się na podobnym poziomie, tj. 95-99%. W przypadku terenów wiejskich gminy Nysa odsetek ludności dla której dostępna jest instalacja wodociągowa osiąga wartość 89%, tj. nieznacznie niższą niż w skali województwa (91,3% korzystających z instalacji wodociągowych na obszarach wiejskich) oraz wyższą niż średnia ogólnopolska (75,7% korzystających z wodociągów na terenach wiejskich).

Z instalacji kanalizacyjnej korzysta 93,4% ludności gminy Nysa i jest to najwyższy odsetek spośród analizowanych jednostek administracyjnych. Pod względem dostępności instalacji kanalizacyjnej sytuacja w gminie Nysa może być przykładem do naśladowania dla innych podmiotów – osiągnięty odsetek ludności objętej kanalizacją przekracza o około 30% średnią krajową (63,5%), województwa opolskiego (60,8%) oraz powiatu nyskiego (60,3%). Szczególnie dużą poprawę dostępności kanalizacji odnotowano na obszarach wiejskich gminy Nysa – dzięki dokonany inwestycjom odsetek ludności wiejskiej korzystającej z kanalizacji zwiększył się z 29,8% w 2003 roku do 81,8% w 2012 roku. Tak duży skok odsetka korzystających z instalacji kanalizacyjnej na terenach wiejskich jest niespotykany w pozostałych jednostkach, zarówno na Opolszczyźnie (obszary wiejskie powiatu nyskiego są skanalizowane w 25,7%; obszary wiejskie województwa opolskiego w 31,4%), jak i w porównaniu do danych ogólnopolskich (27,8%).

Również korzystanie z oczyszczalni ścieków jest powszechne wśród ludności gminy Nysa – objętych jest nimi 96,8% mieszkańców. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w gminie jest zatem ponownie około 30% wyższy niż w powiecie nyskim (63,2%), województwie opolskim (68,7%) oraz całym kraju (68,5%). Podobnie jak w przypadku instalacji kanalizacyjnej, szczególnie istotna jest zmiana, jaka dokonała się na terenach wiejskich gminy Nysa. Na przestrzeni lat 2002-2012 odsetek ludności wiejskiej korzystającej z oczyszczalni ścieków wzrósł o 83% (z 5,8% do 88,8%), a wynik osiągnięty przez gminę Nysa jest tym bardziej imponujący, iż w skali kraju odsetek ludności wiejskiej korzystającej z oczyszczalni ścieków wynosi jedynie 33,1%; w województwie opolskim – 39,3%; zaś w powiecie nyskim – 27,3%.

8. Infrastruktura społeczna

Kolejny podrozdział „Diagnozy” poświęcony jest infrastrukturze społecznej gminy Nysa. Porusza on kwestie szczególnie istotne dla mieszkańców gminy, a związane z ochroną zdrowia, pomocą społeczną, bezpieczeństwem i edukacją. Przedstawiono w nim podstawowe dane i informacje dotyczące infrastruktury służby zdrowia na terenie gminy, a także systemu pomocy społecznej dla osób i rodzin wymagających wsparcia. W obszarze bezpieczeństwa analizie poddano działania Policji, Straży Miejskiej i Straży Pożarnej, ale także działalność władz w zakresie przeciwdziałania patologiom, w szczególności alkoholizmowi, narkomanii i przemocy w rodzinie. Szczególne miejsce w podrozdziale poświęcono kwestiom edukacji w gminie Nysa – przedstawiono statystyki obrazujące sytuację w szkolnictwie, zaczynając od żłobków, poprzez wychowanie przedszkolne, szkoły podstawowe, gimnazjalne oraz ponadgimnazjalne, z uwzględnieniem podobieństw/różnic wobec sytuacji w powiecie nyskim, województwie opolskim czy całym kraju.

8.1. Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Nysa funkcjonują 33 placówki opieki zdrowotnej (GUS, 2011). Ich liczba od 2005 roku, gdy wynosiła 15, zwiększyła się ponad dwukrotnie. Placówki zlokalizowane są w przeważającej większości w mieście – jedynie 3 podmioty funkcjonują na obszarach wiejskich gminy. Spośród 33 placówek opieki zdrowotnej, zaledwie 2 są placówkami publicznymi, pozostałe 31 stanowią placówki niepubliczne. Wzrostowi liczby przychodni w gminie Nysa towarzyszy wzrost placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej: na 10 tys. mieszkańców gminy przypada 6 placówek (co jest wartością wyższą niż w skali kraju, województwa i powiatu), przy czym w mieście jest to 7 placówek, a na terenach wiejskich – 2 placówki (GUS, 2012). Sieć przychodni rozwija się jednak tylko w mieście Nysa (wzrost o 4 placówki w porównaniu do 2005 roku), na obszarach wiejskich ich liczba pozostaje bez zmian. Ponadto, na terenie gminy zarejestrowanych jest 19 praktyk lekarskich, z których wszystkie prowadzone są w mieście (GUS, 2011).

Tabela 63. Placówki opieki zdrowotnej, lata 2005-2011.

	2005	2007	2009	2010	2011
Ogółem					
Gmina Nysa	15	20	24	25	33
miasto	13	18	22	22	30
obszar wiejski	2	2	2	3	3
Publiczne					
Gmina Nysa	2	2	2	2	2
miasto	2	2	2	2	2
obszar wiejski	0	0	0	0	0
Niepubliczne					
Gmina Nysa	13	18	22	23	31
miasto	11	16	20	20	28
obszar wiejski	2	2	2	3	3
placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10 tys. ludności					
Polska	3	4	4	4	5
Województwo opolskie	3	3	4	4	5
Powiat nyski	3	3	4	4	5
Gmina Nysa	2	3	4	4	6
miasto	3	4	5	5	7
obszar wiejski	2	2	2	2	2

Źródło: BDL/GUS.

Liczba porad udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w gminie w latach 2003-2011 kształtowała się na poziomie 220-240 tys. Najwięcej porad udzielono w 2003 roku – 245.690, najmniej w 2005 roku – 224.669 porad. W związku ze wskazanymi powyżej różnicami w zakresie liczby placówek opieki zdrowotnej na terenach miejskich i wiejskich gminy Nysa, widoczny jest dominujący udział porad udzielonych w POZ w mieście. W latach 2003-2011 stanowiły od 93% do 96% wszystkich porad udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej.

Tabela 64. Podstawowa opieka zdrowotna – porady w gminie Nysa, lata 2003-2011.

	2003	2005	2007	2009	2010	2011	Zmiana 2011/2003
Gmina Nysa	245.690	224.669	230.731	238.985	239.392	240.278	-2%
miasto	229.331	215.441	222.237	230.099	226.098	228.588	0%
obszar wiejski	16.359	9.228	8.494	8.886	13.294	11.690	-29%

Źródło: BDL/GUS.

Na terenie gminy Nysa prowadzi działalność 21 aptek, w których zatrudnionych jest 38 magistrów farmacji (GUS, 2012). Od 2002 roku wzrosła zarówno liczba aptek (o 7 placówek), jak i farmaceutów z tytułem magistra (o 12 osób w stosunku do 2004 roku). W związku z rozwojem sieci aptek liczba ludności przypadającej na 1 aptekę ogólnodostępną w latach 2002-2012 zmniejszyła się o 1.549 osób (z 4.330 do 2.781). W przypadku samego miasta Nysy ww. okresie odnotowano spadek liczby mieszkańców na 1 aptekę z 3.441 osób do 2.154 (tj. o 1.287 osób). Tendencje zmniejszania się liczby ludności przypadającej na 1 aptekę obserwowane są także w skali powiatu nyskiego, województwa opolskiego i kraju, jednak wciąż pozostają na poziomie wyższym niż ma to miejsce w gminie Nysa.

Tabela 65. Apteki, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2002
Apteki								
Gmina Nysa	14	15	19	18	20	20	21	7
mgr farmacji								
Gmina Nysa	x	26	29	35	33	37	38	12
ludność na 1 aptekę ogólnodostępną								
Polska	4.095	3.912	3.689	3.590	3.411	3.290	3.211	-884
Województwo opolskie	4.935	4.124	3.831	3.716	3.646	3.403	3.334	-1.601
Powiat nyski	4.629	4.196	3.638	3.700	3.483	3.305	3.293	-1.336
Gmina Nysa	4.330	4.020	3.156	3.296	2.938	2.927	2.781	-1.549
miasto	3.441	3.186	2.491	2.588	2.288	2.273	2.154	-1.287

Źródło: BDL/GUS.

W zakresie pomocy szpitalnej mieszkańcy gminy Nysa w ramach ochrony zdrowia mogą korzystać z oferty Szpitala Powiatowego im. Błogosławionej Siostry Elżbietanki Marii Merkert w Nysie. Szpital dysponuje 16 oddziałami: ginekologiczno-położniczym, chirurgii ogólnej, urologicznym, okulistycznym, obserwacyjno-zakaźnym, noworodkowym z pododdziałem patologii noworodka i wcześniaka, neurologicznym z pododdziałem udarowym, laryngologicznym, internistycznym B, internistyczno-kardiologicznym, dziecięcym, chirurgii urazowo-ortopedycznej, anestezjologii i intensywnej terapii, a także szpitalnym oddziałem ratunkowym, dziennym oddziałem szybkiej diagnostyki i dziennym oddziałem psychiatrycznym. Przy nyskim Szpitalu funkcjonują także poradnie: specjalistyczna poradnia przy oddziale obserwacyjno-zakaźnym, urologiczna, reumatologiczna, patologii ciąży, okulistyczna, ogólna, leczenia bólu, laryngologiczna, gastroenterologiczna, endokrynologiczna, dla kobiet, dla dzieci, cukrzycowa oraz chirurgii urazowo-ortopedycznej⁸⁵. Zespół

⁸⁵ Informacje na podstawie: www.zoznysa.pl (07.08.2013)

Ratownictwa Medycznego P – Nysa, jednostka będąca w dyspozycji Zespołu Opieki Zdrowotnej w Nysie, został włączony do systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego, zaś w wyniku podjętych inwestycji stworzono lądowisko dla helikopterów na dachu Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Nysie⁸⁶.

W mieście Nysa mieszkańcy mogą skorzystać także ze specjalistycznej pomocy kardiologicznej w Nyskim Centrum Kardiologii Polsko-Amerykańskich Klinik Serca, sieci oddziałów kardiologii interwencyjnej, angiologii i kardiologii na terenie Polski. Funkcjonująca w jej ramach Pracownia Hemodynamiki poprawia jakość leczenia ostrych zespołów wieńcowych⁸⁷.

8.2. Pomoc społeczna

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego można wskazać, iż ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Nysa korzysta około 1.630 gospodarstw domowych, w których znajduje się 3.485 osób (GUS, 2011). Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy środowiskowej w gminie zmniejszyła się od 2008 roku, gdy obejmowała 3.811 osób. Tym samym spadł udział osób korzystających z pomocy środowiskowej w ogólnej ludności gminy – w 2008 roku odsetek korzystających wynosił 6,4% i w wyniku powolnego spadku osiągnął wartość 5,9% w 2011 roku. Odsetki osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na terenie gminy Nysa kształtują się na stosunkowo najniższym poziomie – w przypadku powiatu nyskiego środowiskowa pomoc społeczna kierowana jest do 7,4% ludności, w województwie opolskim – do 6,1% mieszkańców, zaś średnia ogólnopolska wynosi 8,1%.

Tabela 66. Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej, lata 2008-2011.

	2008	2009	2010	2011
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	1.522	1.625	1.631	1.630
osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	3.811	3.700	3.590	3.485
udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem				
Polska	9,6	9,1	8,7	8,1
Województwo opolskie	6,9	6,7	6,5	6,1
Powiat nyski	7,7	8,1	7,7	7,4
Gmina Nysa	6,4	6,2	6,1	5,9

Źródło: BDL/GUS.

Również ze świadczeń rodzinnych na terenie gminy Nysa korzysta coraz mniej rodzin. Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci zmniejszyła się w latach 2008-2011 o 895 rodzin (z 2.954 do 2.059), liczba dzieci, na które rodzice otrzymywali zasiłek – o 1.496 dzieci (z 5.133 do 3.637), a liczba dzieci do lat 17, na które przyznany był zasiłek rodzinny – o 1.347 dzieci (z 4.614 do 3.267). Tym samym, w latach 2008-2011 odnotowano spadek udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny, w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku, z 45,1% w 2008 roku do 34,8% w 2011 roku.

⁸⁶ Za: „Diagnoza ochrony zdrowia Województwa Opolskiego” oraz analiza SWOT, przygotowywana na potrzeby „Strategii w ochronie zdrowia w Województwie Opolskim na lata 2014-2020”.

⁸⁷ Informacje na podstawie: www.klinikiserca.pl (07.08.2013)

Tabela 67. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Nysa, lata 2008-2011.

	2008	2009	2010	2011
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	2.954	2.546	2.281	2.059
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – ogółem	5.133	4.444	4.022	3.637
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	4.614	4.028	3.633	3.267
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku				
Polska	46,0	41,1	37,6	35,1
Województwo opolskie	37,2	32,7	30,2	27,6
Powiat nyski	50,9	45,4	41,9	39,0
Gmina Nysa	45,1	40,4	37,6	34,8

Źródło: BDL/GUS.

Zadania z zakresu pomocy społecznej dla mieszkańców gminy Nysa świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie (jednostka organizacyjna gminy). W zakresie świadczeń, OPS w Nysie prowadzi wypłatę świadczeń rodzinnych: zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłku rodzinnego oraz świadczeń opiekuńczych: zasiłku pielęgnacyjnego i świadczeń pielęgnacyjnych. Średnia miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne w 2012 roku wynosiła 3.226 rodzin, zaś liczba wypłaconych miesięcznie świadczeń – 6.150. Zmniejszeniu w latach 2007-2012 podlegała liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych: o 33.154 (z 71.413 do 38.259), a także dodatków do zasiłku rodzinnego: o 10.938 (z 26.948 do 16.010).

W przypadku zasiłków pielęgnacyjnych, w latach 2007-2012 nastąpił wzrost liczby wypłaconych świadczeń o 4.313 (z 15.395 do 19.708). Również zwiększeniu podlegała liczba wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych: o 1.999 świadczeń w okresie 2007-2012 (z 1.706 do 3.705).

W przypadku zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w latach 2010-2012 odnotowano zmniejszenie się liczby wypłaconych świadczeń z 530 w 2010 roku do 437 w 2012 roku; zaś w przypadku świadczeń alimentacyjnych liczba wypłaconych świadczeń w 2012 roku wyniosła 7.209.

Tabela 68. Świadczenia realizowane w OPS w Nysie, lata 2007-2012⁸⁸.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Świadczenia rodzinne - ogółem						
Średnia liczba pobierających rodzin miesięcznie	4.100	X	3.264	3.226	3.376	3.226
Liczba wypłaconych świadczeń - ogółem	115.894	X	95.0660	89.120	84.713	78.119
Liczba wypłaconych świadczeń - miesięcznie	9.658	X	7.922	7.427	7.059	6.150
Kwota świadczeń	11.161.348	X	10.201.693	11.096.246	11.073.437	10.753.958
Zasiłek rodzinny						
Liczba wypłaconych świadczeń	71.413	X	53.327	48.259	43.460	38.259
Kwota wypłaconych świadczeń	4.359.406	X	3.427.060	4.140.135	3.737.906	3.348.036
Dodatek do zasiłku rodzinnego						
Liczba wypłaconych świadczeń	26.948	X	21.668	19.564	18.076	16.010
Kwota wypłaconych świadczeń	1.539.498	X	2.765.698	2.462.153	2.289.985	2.041.868
Zasiłki pielęgnacyjne						
Liczba wypłaconych świadczeń	15.395	X	17.778	18.600	19.437	19.708
Kwota wypłaconych świadczeń	1.335.435	X	2.720.034	2.845.800	2.973.861	3.015.324
Świadczenia pielęgnacyjne						
Liczba wypłaconych świadczeń	1.706	X	1.765	2.167	3.057	3.705
Kwota wypłaconych świadczeń	716.520	X	766.901	1.118.338	1.568.865	1.911.730
Zapomoga z tytułu urodzenia dziecka						
Liczba wypłaconych świadczeń	432	X	522	530	503	437
Kwota wypłaconych świadczeń	432.000	X	522.000	530.000	503.000	437.000
Świadczenia alimentacyjne						
Liczba wypłaconych świadczeń	7485	X	7642	7724	7558	7209
Kwota wypłaconych świadczeń	1.631.343	X	2.281.066	2.406.024	2.469.072	2.450.828
Średnia liczba rodzin pobierających świadczenie	380	450	447	456	459	414

Źródło: Informacja z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie, lata 2007-2012 (www.ops-nysa.pl)

Realizując działania wobec dłużników alimentacyjnych, OPS w Nysie prowadził 348 postępowań. Przeprowadzono 148 wywiadów alimentacyjnych, skierowano 101 wniosków do PUP o aktywizację, 155 wniosków do starosty o zatrzymanie prawa jazdy i 211 wniosków do prokuratury o ściganie za przestępstwo. Osiągnięta ściągальność zadłużenia alimentacyjnego wyniosła 20,26% (OPS w Nysie, 2012).

⁸⁸ Sprawozdania z działalności OPS w poszczególnych latach różnią się, stąd różnica zakresu prezentowanych danych.

Tabela 69. Działania OPS wobec dłużników alimentacyjnych w gminie Nysa, lata 2007-2012⁸⁹.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba postępowań	X	500	400	385	300	348
Ilość przeprowadzonych wywiadów alimentacyjnych	87	X	146	145	165	148
Liczba wniosków skierowanych do PUP o aktywizację	129	X	85	120	111	101
Ilość wniosków skierowanych do starosty o zatrzymanie prawa jazdy	17	X	215	204	71	155
Ilość wniosków skierowanych do prokuratury o ściganie za przestępstwo	X	X	215	241	226	211
Liczba dłużników zobowiązanych do rejestracji w PUP	X	X	X	43	23	x
Kwota zwrócona przez dłużników (w zł)	64.885,00	X	286.019,00	372.001,00	515.958,00	496.433,97
% ściągłości	7,6	X	12,54	15,46	20,9	20,26

Źródło: Informacja z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie, lata 2007-2012 (www.ops-nysa.pl)

W ramach OPS w Nysie funkcjonują także Klub Integracji Społecznej i Klub Umiejętności Społecznych. Głównym celem działalności KIS jest przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia wśród mieszkańców gminy Nysa, ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zaś KUS – nabycie przez podopiecznych OPS w Nysie umiejętności społecznych i wychowawczych. W zajęciach prowadzonych w klubie KIS w 2011 roku uczestniczyły 72 osoby, w tym 40 kobiet i 32 mężczyzn, którzy wzięli udział w 6 edycjach zajęć. Z kolei w 2 edycjach zajęć w klubie KUS udział wzięło 16 osób, w tym 13 kobiet i 3 mężczyzn, łącznie z otoczeniem w projektach KUS uczestniczyły 54 osoby.

W budynku OPS w Nysie mieści się Inkubator Organizacji Społecznych⁹⁰, prowadzona jest również świetlica środowiskowa z programem zajęć socjoterapeutycznych. Jest to placówka wsparcia dziennego, prowadząca zajęcia dla dzieci i młodzieży w wieku 6-16 lat, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci zaniedbanych wychowawczo, z rodzin niewydolnych wychowawczo, dzieci mających problemy z nauką i sprawiających problemy wychowawcze. Świetlica pełni funkcje opiekuńcze, wychowawcze, dydaktyczne, profilaktyczne i kompensacyjne.

W ramach zadań OPS w Nysie prowadzi także prace społecznie-użyteczne, wypłatę dodatków mieszkaniowych, zasiłków celowych, zasiłków stałych i okresowych, jak również ponosi odpłatność za świadczenia w zakresie dożywiania (1106 osób), pobyty w domu pomocy społecznej (za 65 osób) czy rodzinach zastępczych (10 dzieci), Pogotowiu Interwencji Społecznych (12 dzieci) i Domu Dziecka (8 dzieci; OPS w Nysie, 2012).

Jednym z zadań Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie jest świadczenie usług opiekuńczych. Usługi te, na podstawie zgłoszenia (przez krewnego, sąsiada, pracownika socjalnego, podopiecznego, itp.) i zaświadczenia wydanego przez lekarza pierwszego kontaktu, kierowane są głównie do ludzi samotnych, w dalszej kolejności do osób posiadających rodziny, które z różnych przyczyn nie mogą

⁸⁹ Sprawozdania z działalności OPS w poszczególnych latach różnią się, stąd różnica zakresu prezentowanych danych.

⁹⁰ Więcej informacji o Inkubatorze Organizacji Społecznych na s. 39.

zajmować się osobą chorą czy starszą. Na podstawie wydanej decyzji określa się zakres czynności wykonywanych przez opiekunki w domu podopiecznego, przy czym obejmują one głównie czynności pielęgnacyjne i gospodarcze, typu: sprzątanie, pranie, zakupy, załatwianie spraw urzędowych, toaleta, przygotowywanie posiłków, itp. Istnieje także możliwość nieodpłatnego wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego. Zadania w zakresie usług opiekuńczych realizowane są przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie w ramach pracy etatowych opiekunek, ale także umów zleceń, prac społecznie użytecznych i robót publicznych. Odpłatność na usługi opiekuńcze zależy jest od miesięcznych dochodów podopiecznych (zgodnie z tabelą odpłatności ustalaną przez Radę Miejską w Nysie), zaś stawka za 1 godzinę usług opiekuńczych OPS w Nysie wynosi 11 zł.

Usługami opiekuńczymi obejmowanych jest coraz więcej mieszkańców gminy – w 2012 roku świadczone były one 147 osobom, podczas gdy w roku 2007 było ich 118. Liczba wypracowanych godzin w ramach usług opiekuńczych wynosi łącznie 34.670 (w tym 30.364 godzin wypracowali pracownicy etatowi, pracownicy w ramach robót publicznych i umów-zleceń, a 4.306 godzin w ramach prac społecznie użytecznych). Mieszkańcom gminy Nysa świadczone są także specjalistyczne usługi opiekuńcze, którymi objęto 27 podopiecznych, realizując usługi w liczbie 4.211 godzin (OPS, 2012). W ramach zadań OPS w Nysie ponosi także odpłatność za pobyt 65 osób w domu pomocy społecznej (OPS, 2012).

Tabela 70. Działania OPS w Nysie wobec osób starszych i chorych, lata 2007-2012.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2007
Liczba osób, którym przyznano usługi opiekuńcze	118	131	133	143	139	147	29
Liczba osób w DPS, za które ponoszono odpłatność	x	60	50	54	66	65	5

Źródło: Informacja z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie, lata 2007-2012 (www.ops-nysa.pl).

Oprócz usług opiekuńczych świadczonych przez OPS w Nysie, potrzebujący mieszkańcy gminy mogą skorzystać także z bezpłatnych świadczeń pielęgnacyjnych realizowanych przez Stację Opieki Caritas w Nysie (dla osób chorych, starszych, niepełnosprawnych czy samotnych) oraz w Centrum Medycznym BetaMed Oddział w Nysie (usługi opieki długoterminowej bezpłatne w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia oraz usługi komercyjne).

W placówkach stacjonarnej pomocy społecznej na terenie gminy Nysa znajduje się 309 miejsc, z których korzysta 307 mieszkańców (GUS, 2012). Wśród mieszkańców placówek stacjonarnej pomocy społecznej znajdują się: 63 osoby przewlekle chore psychicznie, 81 niepełnosprawnych intelektualnie, 59 bezdomnych (w noclegowni) i 104 osoby w podeszłym wieku (GUS, 2012).

Tabela 71. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej na terenie gminy Nysa, lata 2004-2012.

	2004	2006	2008	2010	2011	2012
placówki (z filiami)						
Gmina Nysa	4	4	4	4	4	4
miasto	3	3	3	3	3	3
obszar wiejski	1	1	1	1	1	1
domy pomocy społecznej						
Gmina Nysa	3	3	3	3	3	3
miasto	2	2	2	2	2	2
obszar wiejski	1	1	1	1	1	1
miejsca (łącznie z filiami)						
Gmina Nysa	293	268	290	285	301	309
miasto	173	163	180	180	196	204
obszar wiejski	120	105	110	105	105	105
mieszkańcy (łącznie z filiami)						
Gmina Nysa	298	275	295	384	391	307
miasto	173	164	185	178	181	203
obszar wiejski	125	111	110	206	210	104

Źródło: BDL/GUS.

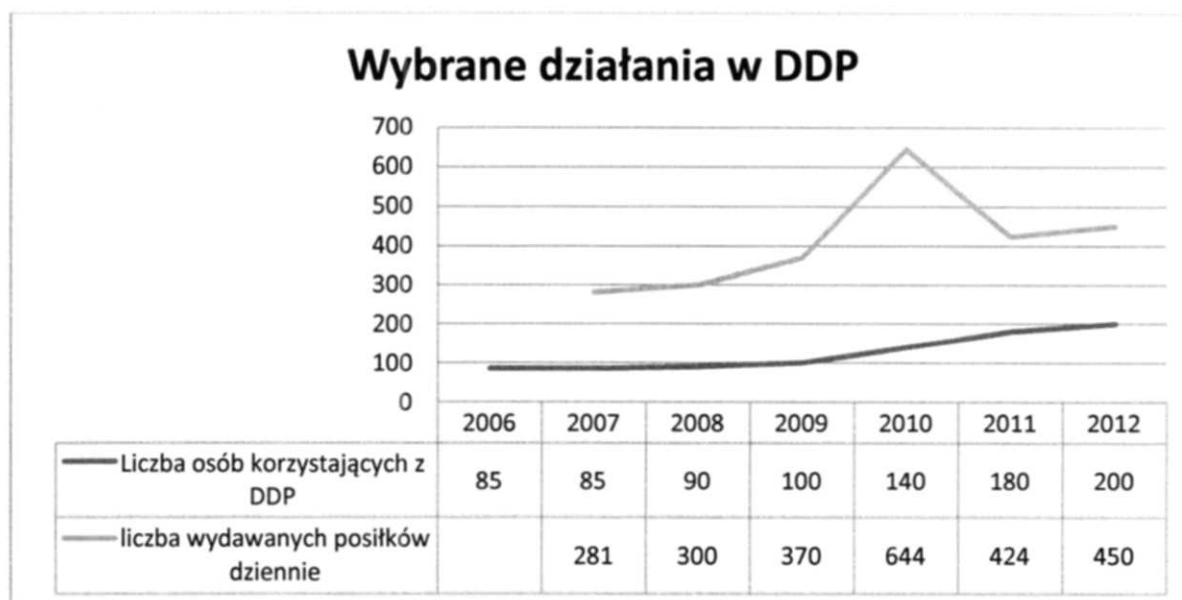
Jednostką organizacyjną gminy Nysa, podległą Urzędowi Miejskiemu w Nysie jest Dzienny Dom Pobytu im. Jerzego Kozarzewskiego w Nysie⁹¹. Jego podstawową funkcją jest wspieranie osób starszych i samotnych. Liczba osób korzystających z Domu Pomocy Społecznej wynosi 200 osób, zaś średnia wieku kształtuje się na poziomie 71,5 lat; w tym emerytów – 76,4 lata (DDP, 2012). Wyraźnie wzrosła liczba osób korzystających z Dziennego Domu Pobytu w Nysie na przestrzeni lat 2006-2012 – o 115 osób (wzrost na poziomie 135%).

W ramach swoich zadań DDP stwarza podopiecznym możliwość korzystania z różnego rodzaju atrakcji i zajęć, m.in.: masaży, gimnastyki dla bardziej i mniej sprawnych, placu do gry w petanque, kontroli masy ciała i ciśnienia, uczestnictwa w kursach komputerowych, grupie „nordic walking”, wykładach na temat zdrowego stylu życia, warsztatach, indywidualnych konsultacjach ze specjalistami (psycholog, prawnik, rehabilitant), zabawach tanecznych, grach towarzyskich, piknikach i wycieczkach krajoznawczo-turystycznych, a także imprezach okolicznościowych czy „dniach otwartych”.

Placówka Dziennego Domu Pobytu realizuje także zadania gminy w zakresie dożywiania, którym objęci są pensjonariusze Dziennego Domu Pobytu, podopieczni Ośrodka Pomocy Społecznej (w ramach wygranego przetargu w konsorcjum z Kuchnią CARITAS), a także dzieci z niektórych placówek przedszkolnych i szkolnych na terenie gminy (DDP, 2012). Średnio z posiłków korzysta dziennie 76 emerytów i rencistów, 196 podopiecznych Ośrodka Pomocy Społecznej oraz około 175 dzieci szkolnych i przedszkolnych. Na przestrzeni lat 2006-2012 widoczny jest stopniowy wzrost (poza 2010 rokiem, gdy osiągnięto maksymalną liczbę posiłków – 644) liczby posiłków wydawanych w ramach programu dożywiania w gminie Nysa (z 281 posiłków dziennie w 2007 roku do 450 posiłków dziennie w 2012 roku).

⁹¹ Informacje o DDP za: Informacja z działalności Dziennego Domu Pobytu za lata 2006-2012 (brak dokumentacji z poprzednich lat).

Rysunek 22. Liczba osób korzystających z Dziennego Domu Pobytu oraz liczba wydawanych posiłków w DDP, lata 2006-2012.

Źródło: Informacja z działalności Dziennego Domu Pobytu za lata 2006-2012.

Na zlecenie gminy Nysa, Caritas Diecezji Opolskiej prowadzi Środowiskowy Dom Samopomocy w Nysie. Jest to placówka prowadząca działania wspierająco-aktywizujące dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W ŚDS odbywają się zajęcia z zakresu: terapii zajęciowej, umiejętności życia codziennego, umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, edukacyjne, spędzania czasu wolnego, socjoterapii, kinezyterapii, poradnictwa socjalnego, poradnictwa psychologicznego, terapii logopedycznej, psychoedukacji oraz zajęcia rozwijające umiejętności i zdolności manualne (np. ceramika, malarstwo, tkactwo, stolarstwo, rękodzieło artystyczne, zajęcia sportowe, informatyczne, kulinarne i umuzykalniające). Oprócz ww. zajęć, działalność ŚDS na rzecz podopiecznych obejmuje także współpracę z rodzinami osób z zaburzeniami psychicznymi, zajęcia przygotowujące do wejścia na rynek pracy, inicjowanie grup samopomocowych, integrację ze środowiskiem (imprezy okolicznościowe, np. „Wrześniowe Country”), współpracę międzynarodową i międzyinstytucjonalną. Wśród uczestników zajęć w Środowiskowym Domu Samopomocy znajdują się osoby niepełnosprawne intelektualne oraz przewlekle chore psychicznie, o różnym stopniu niepełnosprawności, zarówno kobiety, mężczyźni, jak i dzieci. Liczba uczestników zajęć w Środowiskowym Domu Samopomocy zwiększa się na przestrzeni lat: w 2004 roku⁹² były to 43 osoby, zaś w 2012 roku – 60 osób (ŚDS, 2012).

Caritas Diecezji Opolskiej prowadzi także w Nysie noclegownię dla bezdomnych (Nysa, ul. Baligrodzkiej), dysponującą 60 miejscami noclegowymi (w ciągu roku przebywa w niej około 120 osób). W latach 2002-2012 szeroko rozumianą pomocą w noclegowni objęto łącznie 1.080 osób. Spośród nich 61 osób usamodzielniało się, 12 osób umieszczono w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym, 13 osób umieszczono w domu pomocy społecznej, 4 osoby uczęszczały do Środowiskowego Domu Samopomocy, 18 osób odbyło leczenie odwykowe w ośrodkach specjalistycznych, 32 osoby ukończyły kursy zawodowe, 5 osób powróciło do rodzin, 13 osób odbyło karę pozbawienia wolności, a 38 zmarło. Wobec osób zgłaszających się do noclegowni w Nysie, oprócz zapewnienia odpowiednich warunków bytowych (schronienie, wyżywienie, higiena), prowadzone są działania w zakresie pracy socjalnej, realizowane są indywidualne programy wychodzenia z bezdomności, motywowanie do podjęcia leczenia uzależnienia od alkoholu, ale także działania w zakresie aktywizacji zawodowej oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu bezdomnych.

⁹² Środowiskowy Dom Samopomocy w Nysie prowadzi działalność od 2004 roku.

8.3. Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwa w gminie Nysa strzegą funkcjonariusze Policji, Straży Pożarnej oraz Straży Miejskiej. W Komendzie Powiatowej Policji w Nysie, na terenie gminy pracuje 12 dzielnicowych, dbających o ład i porządek w mieście i obszarach wiejskich gminy Nysa⁹³. Policjanci na terenie powiatu nyskiego⁹⁴ najczęściej mają styczność z przestępstwami o charakterze kryminalnym, w tym zwłaszcza z kradzieżami i włamaniami. Ogółem w powiecie stwierdzono w 2011 roku 5.265 przestępstw, co daje wskaźnik na poziomie 369,5 przestępstw na 1.000 ludności. Wykrywalność przestępstw stwierdzonych na terenie powiatu nyskiego kształtuje się na poziomie 77,1% i jest nieznacznie wyższa niż wykrywalność przestępstw w skali województwa (73,5%). Do przestępstw o najwyższym stopniu wykrywalności należą zabójstwa (100%), przestępstwa drogowe (99,1%), przestępstwa o charakterze gospodarczym (97,4%), uszczerbek na zdrowiu (91,4%) oraz udział w bójce lub pobiciu (89,4%). Najniższa wykrywalność przestępstw występuje w przypadku kradzieży samochodu – jedynie 36,7%, przy czym policjanci z powiatu nyskiego są w tym obszarze skuteczniejsi niż wynosi średnia wojewódzka (27,1%).

Tabela 72. Przestępstwa w powiecie nyskim, 2011.

	Liczba stwierdzonych przestępstw w gminie	Wykrywalność w powiecie	Wykrywalność w województwie
Ogółem	5265	77,1	73,5
Na 1.000 ludności	369,5	-	-
Przestępstwa o charakterze kryminalnym			
ogółem	3358	65,6	66,7
zabójstwo	4	100,0	100,0
uszczerbek na zdrowiu	58	91,4	90,2
udział w bójce lub pobiciu	94	89,4	78,8
rozbój, kradzież rozbójnicza	62	71,0	77,6
kradzież z włamaniem	565	40,9	37,1
kradzież rzeczy	815	41,1	41,2
w tym kradzież samochodu	30	36,7	27,1
Przestępstwa o charakterze gospodarczym	908	97,4	96,9
Przestępstwa drogowe	867	99,1	99,3

Źródło: Województwo Opolskie 2012 – podregiony, powiaty, gminy. Urząd Statystyczny w Opolu.

Z danych Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Nysie wynika, iż w 2012 roku w gminie Nysa miało miejsce 555 zdarzeń, do których wzywane były służby straży pożarnej. Łącznie w tym okresie odnotowano 293 pożary, 241 zagrożeń miejscowych oraz 21 fałszywych alarmów.

W zdarzeniach, w których uczestniczyli strażacy, poszkodowanych zostało łącznie 188 osób, w tym 164 stanowiły osoby ranne, a 24 – ofiary śmiertelne. Więcej ofiar odnotowano w przypadku miejscowych zagrożeń (23 ofiary śmiertelne i 147 rannych, w tym 1 strażak), niż w pożarach (1 ofiara śmiertelna i 17 rannych, w tym 2 strażaków). W porównaniu do 2011 roku odnotowano

⁹³http://www.opolska.policja.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=273&Itemid=309 (05.09.2013)

⁹⁴ Zgodnie z informacjami uzyskanymi z Komendy Głównej Policji, Policyjna Statystyka Przestępczości dotyczy terenu działania danej jednostki Policji – obszar ten nie pokrywa się z podziałem administracyjnym kraju. W związku z tym KGP nie dysponuje danymi statystycznymi dla gminy Nysa (statystyka na tym terenie obejmuje obszar działalności Komendy Powiatowej Policji w Nysie).

więcej ofiar śmiertelnych i mniej rannych, ale także większe straty i wyższą wartość uratowanego mienia (KP PSP oraz OSP, 2012).

Tabela 73. Poszkodowani w zdarzeniach wg KP PSP i OSP, lata 2011-2012.

	2011	2012
Ofiary śmiertelne	21	24
Ratownicy	0	0
Inne osoby	21	24
Ranni	181	164
Ratownicy	4	3
Inne osoby	177	161
Straty ogółem (pln)	3.701.100	4.835.800
Uratowane mienie (pln)	16.554.000	28.845.000

Źródło: Sprawozdanie Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Nysie oraz Ochotniczych Straży Pożarnych w gminie Nysa, lata 2011, 2012.

Strażacy Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej w Nysie uczestniczą w ćwiczeniach w ramach doskonalenia zawodowego (w 2012 roku zorganizowano po 9 ćwiczeń dla każdej jednostki, na wszystkich zmianach służbowych, tj. 27 ćwiczeń), organizowane są również zawody sportowo-pożarnicze. Jednostki OSP podlegają corocznemu przeglądowi operacyjno-technicznemu, uczestniczą w spotkaniach i naradach w celu poprawy funkcjonowania jednostek, organizują spotkania prewencyjne dla dzieci i młodzieży, prowadzą zabezpieczenia przeciwpożarowe na wszelkich imprezach publicznych, a także organizują spotkania i pokazy w placówkach oświatowych i na festynach z okazji Dni Ochrony Przeciwożarowej.

Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych w gminie Nysa uczestniczyły w 2012 roku łącznie w 82 zdarzeniach, w tym 51 pożarach i 31 miejscowych zagrożeniach. Większość zdarzeń miała miejsce na terenie gminy, strażacy z OSP okazjonalnie uczestniczyli w zdarzeniach poza tym terenem (3 pożary i 1 fałszywy alarm). Najwięcej pożarów odnotowano przez OSP w Niwnicy (11), Kopernikach (9) oraz Rusocinie (7), zaś miejscowych zagrożeń – w Przetęku (6) i Wierzbięcicach (5).

Tabela 74. Zdarzenia w ramach działalności OSP w gminie Nysa, 2012 rok.

L.p.	Nazwa jednostki	łącznie	pożary		miejscowe zagrożenia	falszywe alarmy
			gmina	poza gminą	w gminie	w gminie
1.	Rusocin	10	7	1	2	
2.	Domaszkowice	4	2		2	
3.	Kępnica	3	1		1	1
4.	Koperniki	12	9		3	
5.	Wierzbięcice	9	4		5	
6.	Lipowa	2	1		1	
7.	Kubice	6	5		1	
8.	Przetęk	12	5	1	6	
9.	Regulice	5		1	4	
10.	Wyszków Śląski	4	3		1	
11.	Niwnica	15	11		4	

Źródło: Sprawozdanie Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Nysie oraz Ochotniczych Straży Pożarnych w gminie Nysa, lata 2011, 2012.

Działalność i zadania Straży Miejskiej w gminie Nysa określa ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz.U. Nr 123 poz. 779 ze zm.). W skład nyskiej jednostki wchodzi: Referat Patrolowo – Interwencyjny i Monitoringu, Zespół ds. Ruchu Drogowego oraz Zespół ds. Wykroczeń.

Liczba interwencji podejmowanych przez strażników miejskich w gminie Nysa kształtuje się na zróżnicowanym poziomie, podlegając licznym wahaniom na przestrzeni lat 2001-2012. Ogółem w 2012 roku podjęto 5.012 interwencji: wobec 1.581 sprawców zastosowano pouczenie, zwrócenie uwagi, ostrzeżenie lub inne środki oddziaływania wychowawczego, wystawiono 3.268 mandatów na łączną kwotę 319.980 zł, a w 163 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do Sądu Grodzkiego.

Tabela 75. Działania Straży Miejskiej na terenie gminy Nysa, lata 2001-2012.

	liczba interwencji	liczba mandatów	liczba wniosków o ukaranie do Sądu Grodzkiego	liczba pouczeń
2001	3.381	805	190	2.322
2002	5.644	1.239	90	4.331
2003	5.307	1.529	176	3.778
2004	5.709	1.170	105	4.434
2005	9.173	1.666	156	7.351
2006	7.383	1.464	127	5.792
2007	6.281	1.168	73	5.040
2008	5.718	2.713	267	2.738
2009	8.268	3.515	786	3.967
2010	6.887	2.730	597	3.560
2011	3.657	1.564	391	1.702
2012	5.012	3.268	163	1.581

Źródło: Ewidencja etatów, wyposażenia oraz wyników działań Straży. Straż Miejska Nysa, lata 2002- 2012.

Podstawą podjęcia działań przez Straż Miejską są najczęściej wykroczenia związane z kodeksem wykroczeń (85% interwencji w 2012 roku), znacznie rzadziej wykroczenia zawarte w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (7,6% w 2012 roku), a także ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (5% w 2012 roku). Wśród wykroczeń popełnianych w gminie Nysa dominują wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji (871 wykroczeń w 2012 roku tj. 76,5% interwencji), jak również wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publicznego (175 interwencji w 2012 roku) i wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu (136 wykroczeń). Oprócz interwencji podejmowanych z tytułu popełnionych wykroczeń, strażnicy miejscy wykonują także inne działania, obejmujące m.in. konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub pieniędzy na potrzeby gminy, unieruchamianie pojazdów przez zastosowanie urządzeń do blokowania kół czy udział w patrolach mieszanych z policjantami Wydziału Ruchu Drogowego oraz Referatu Dzielnicowych.

W Nysie zbudowany został także nowoczesny system monitoringu wizyjnego, na który gmina otrzymała dofinansowanie z rządowego programu ograniczania przestępczości i zachowań społecznych „Razem bezpieczniej” obszar 4.1 Bezpieczeństwo w miejscach publicznych i w miejscu zamieszkania, realizowanego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Całkowity koszt realizacji zadania zainstalowania monitoringu wyniósł ponad 1,2 mln zł, z czego w ramach ww. dofinansowania otrzymano 100 tys. zł. System monitoringu składa się z 12 kamer (słup w Rynku, słup przy Wieży Ziębickiej, narożnik budynku – Rynek 32, budynek przy ul. E. Gierczak 1, 1A; słup oświetleniowy – skrzyżowanie Prudnickiej z Mariacką; budynek przy ul. Moniuszki 8; słupy przy Al. Lompy; słup na skrzyżowaniu Brackiej z Celną; narożnik budynku przy ul. 22 Stycznia) oraz centrum zarządzania w Straży Miejskiej.

W ramach prowadzonego od stycznia 2013 roku monitoringu gminy Nysa strażnicy miejscy podjęli łącznie 288 interwencji. Większość z nich dotyczyła spożywania alkoholu w miejscach publicznych, w dalszej kolejności zdarzały się interwencje związane z ruchem drogowym oraz awariami urządzeń.

Tabela 76. Interwencje podejmowane przez Straż Miejską na podstawie monitoringu (od 01.01.2013).

Typ interwencji	Ilość
spożywanie alkoholu	130
nieprawidłowe parkowanie	38
awarie urządzeń	21
postój przejście dla pieszych	19
zanieczyszczenie miejsca/drogi/chodnika/placu	15
osoba leżąca-chodnik, ławka, klatka	14
zakaz zatrzymywania/postoju	9
zakaz ruchu	8
blokada-nieprawidłowe parkowanie	6
blokada-zakaz zatrzymywania/postoju	6
ogłoszenia-plakaty	5
zakłócenie spokoju	3
zajęcie pasa drogowego	3
postój na skrzyżowaniu	2
zagrożenie w ruchu drogowym	1
dewastacje	1
nieporządek	1
niszczenie-ławki, kosza, lampy	1
kontenery-nieporządek	1
pożar	1
kradzież	1
uszkodzone znaki, droga-dziury	1
wypadek-kolizja drogowa	1

Źródło: Podsumowanie interwencji – typami, Straż Miejska Nysa, lata 2010, 2011, 2012.

Oprócz aktywności służb porządkowych, samorząd gminy Nysa podejmuje dodatkowe działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa na jej terenie. Obejmują one m.in.: zawieranie porozumień między gminą a Komendą Powiatową Policji – w celu zwiększenia patroli na terenie gminy, wsparcie Komendy Powiatowej Policji np. przy zakupie psa służbowego oraz laserowego miernika prędkości, prowadzenie lekcji dotyczących bezpieczeństwa wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych przez strażników miejskich, czy system monitoringu we wszystkich szkołach podstawowych i gimnazjach na terenie miasta oraz w niektórych szkołach i przedszkolach w sołectwach.

W celu przeciwdziałania patologiom i uzależnieniom (szczególnie alkoholizmowi i narkomanii) władze gminy Nysa realizują działania podejmowane na podstawie „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nysa” oraz gminnych programów tj.: „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”, „Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii”, „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie”, a także „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2012-2014.”

W 2012 roku na terenie gminy Nysa zrealizowano 10 zadań w zakresie profilaktyki uzależnień⁹⁵.

Na realizację zadań wynikających z „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych” przeznaczane są m.in. środki pochodzące z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów

⁹⁵ Za: „Diagnoza ochrony zdrowia Województwa Opolskiego oraz analiza SWOT”, przygotowywana na potrzeby „Strategii w ochronie zdrowia w Województwie Opolskim na lata 2014-2020”.

alkoholowych. Wysokość tych środków zwiększa się każdego roku: w 2006 roku na zadania związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi przeznaczono kwotę 680.000 zł, zaś w 2012 roku już 2.347.466,08 zł (GPPiRPA, 2012). Zadania programu w gminie Nysa realizowane były przez:

- dotacje dla organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów wymienionych w ustawie o pożytku publicznego i wolontariacie, udzielane w ramach otwartego konkursu ofert: m.in. na prowadzenie działań o charakterze opiekuńczo-wychowawczym dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych oraz dla dzieci i młodzieży z sołectw gminy, prowadzenie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w ramach programu profilaktycznego, organizowanie lokalnych imprez profilaktycznych, organizowanie wypoczynku (w tym półkolonii letnich) dla dzieci i młodzieży promujących zdrowy styl życia i obejmujących zagadnienia profilaktyki uzależnień;
- zlecenie realizacji zadań podmiotom prawnym i osobom fizycznym oraz zakup usług: m.in. prowadzenie zajęć terapeutycznych i pozaterapeutycznych dla młodzieży w ramach programu leczniczego, prowadzenie programów terapeutycznych i odwykowych dla dorosłych w ramach programu leczniczego, prowadzenie terapii dla współuzależnionych (m.in. praca z rodziną), organizowanie półkolonii letnich/wypoczynku dla dzieci i młodzieży promujących zdrowy styl życia i połączonych z warsztatami z zagadnień profilaktyki uzależnień, organizowanie i udział w profilaktycznych kampaniach edukacyjnych, organizowanie lokalnych imprez profilaktycznych, prowadzenie świetlic środowiskowych z programem zajęć socjoterapeutycznych, zakup alkohogoli;
- zadania prowadzone przez placówki oświatowe gminy Nysa, Ośrodek Pomocy Społecznej i Nyski Ośrodek Rekreacji: m.in. prowadzenie pozalekcyjnych zajęć dla dzieci i młodzieży w ramach programu profilaktycznego, organizacja półkolonii zimowych i letnich promujących zdrowy styl życia (placówki oświatowe), sportowe zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży (NOR), prowadzenie programów dla rodzin z problemami uzależnień i przemocy („Masz wybór”), przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji oraz działania na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób uzależnionych i ich rodzin („Pedagog ulicy”), wspieranie działalności Klubu Integracji Społecznej i Klubu Umiejętności Społecznej (OPS);
- wykonanie monitoringu miasta celem ograniczenia liczby negatywnych zdarzeń wynikających z nadmiernego spożycia alkoholu i stosowania przemocy;
- działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GPPiRPA, 2012).

Realizacja zadań wynikających z „Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Nysa na lata 2012-2016”⁹⁶ finansowana jest m.in. ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Wysokość środków wyodrębnianych w ramach wspólnego budżetu na działania wynikające wyłącznie z GPPN zwiększa się rokrocznie: w 2008 roku wyodrębniono 10.980 zł, zaś w 2012 roku na przeciwdziałanie narkomanii w gminie przeznaczono kwotę 48.800 zł (GPPN, 2012). Do głównych celów i zadań gminy w tym obszarze należą: minimalizowanie problemów społecznych i zdrowotnych związanych z przeciwdziałaniem uzależnieniom (prowadzenie działań profilaktycznych, ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki szkolnej i rodzinnej; prowadzenie działań terapeutycznych, ze szczególnym uwzględnieniem terapii indywidualnej i grupowej, współdziałanie merytoryczne i wspieranie finansowe instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych realizujących zadania gminne z zakresu przeciwdziałania narkomanii) oraz podniesienie kwalifikacji i kompetencji grup zawodowych mających styczność z osobami

⁹⁶ W latach poprzednich: *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Nysa na lata 2006-2008* oraz *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Nysa na lata 2009-2011*.

eksperymentującymi i uzależnionymi od narkotyków. W ramach realizacji zadań wynikających z zapisów GPPN w gminie Nysa prowadzone były:

- poradnictwo dla osób eksperymentujących, uzależnionych i używających narkotyków oraz terapia indywidualna i grupowa – zrealizowano 100 godzin konsultacji diagnostycznych, poradnictwa psychologicznego i działań terapeutyczno-motywujących; 40 godzin zajęć indywidualnych i 48 godzin zajęć grupy terapeutycznej (SZOZ „DORMED”);
- programy skierowane do dzieci i młodzieży z grup ryzyka (środowisk marginalizowanych, zagrożonych wykluczeniem społecznym i demoralizacją, ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) – spotkania realizowane w ramach 3 edycji projektu „Pedagog ulicy”;
- wsparcie szkolnych programów profilaktyki w zakresie działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie uzależnieniom oraz promocję zdrowego stylu życia – zrealizowano 46 projektów szkolnych;
- cykl szkoleń i spotkań edukacyjnych dotyczących podnoszenia świadomości dotyczącej problemów narkotykowych i uzależnień – Edukacyjny Program Profilaktyczny, którym w ramach 34 godzin objęto 786 uczniów z 32 klas nyskich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (GNNP, 2012).

Zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie prowadzone są w gminie Nysa w oparciu o *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2010-2014*. W ramach realizowanych zadań beneficjenci mieli możliwość skorzystania z uczestnictwa w grupie wsparcia dla ofiar przemocy, grupie dla sprawców przemocy w rodzinie, mieszkania socjalnego dla ofiar, a także poradnictwa i działań edukacyjnych w obszarze przemocy w rodzinie.

Dla skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinach w gminie Nysa powołano *Interdyscyplinarny Zespół*, w którego skład wchodzi przedstawiciele instytucji stykający się w codziennej pracy z problemem przemocy w rodzinach, tj. Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komendy Powiatowej Policji, Gminnego Zarządu Oświaty, Zespołu Opieki Zdrowotnej w Nysie, Prokuratury Rejonowej w Nysie, organizacji pozarządowych (Caritas Diecezji Opolskiej Rejon Nysa), Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej ds. Rodzinnych i Nietletnich oraz specjaliści ds. przeciwdziałania przemocy (9 osób). Głównym celem działania zespołu jest koordynacja działań instytucjonalnych oraz specjalistycznych podejmowanych przez różne podmioty na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W ramach prowadzonych przez Interdyscyplinarny Zespół działań w 2012 roku wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty”⁹⁷ dla 137 rodzin, w których znajdowało się 105 dzieci. Zdecydowana większość „Niebieskich Kart – A” wpływa do Zespołu z Policji (114 kart), znacznie mniej z Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie (12 kart), Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (7 kart), zaś pojedyncze z instytucji oświatowych i ochrony zdrowia (po 2 karty). W ramach działań Zespołu wpłynęło 114 wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – C” oraz 91 wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – D”, a sam Zespół złożył 4 zawiadomienia na policję lub do prokuratury w sprawie przemocy w rodzinie (na podst. art. 12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie; Dz. U. 2005 nr 180 poz. 1493) oraz 7 wniosków do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Zespół Interdyscyplinarny, 2012).

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych stwierdziła podejrzenie przemocy w rodzinie u 141 nyskich rodzin z problemem alkoholowym. W rodzinach tych znajdowało się

⁹⁷ Zgodnie z Art. 9d., ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2005 nr 180 poz. 1493, z późn. zm.): „Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.”

102 dzieci. 36 ofiar przemocy w rodzinie zostało skierowanych przez GKRPA do udziału w grupach wsparcia dla współzależnionych, 51 osób do grup terapeutycznych, 44 osoby do grupy samopomocowej, a 171 ofiar przemocy zostało poinformowanych o możliwości zobowiązania osoby podejrzanej o stosowanie przemocy do podania się leczeniu. 128 osobom udzielono pomocy w innych formach. Działania wobec sprawców przemocy w rodzinie obejmowały: poddanie dobrowolnemu leczeniu odwykowemu i opracowanie planu leczenia (137 osób) oraz złożenie sądowych wniosków o zobowiązanie sprawców przemocy w rodzinie do podjęcia leczenia (50 osób; GKRPA, 2012).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie stwierdził podejrzenie wystąpienia przemocy u 31 rodzin będących klientami OPS. W rodzinach tych znajdowało się 44 dzieci. 31 ofiar przemocy w rodzinie skierowano do bezpłatnej pomocy, w tym prawnej (18 osób), medycznej (1 osoba), poradnictwa zawodowego (4 osoby) i rodzinnego (8 osób) oraz pracy socjalnej (31 osób), a także udzielono pomocy pieniężnej (31 osób). 3 dzieci, ofiar przemocy w rodzinie, zostało skierowanych do placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego (OPS, 2012).

8.4. Edukacja

8.4.1. Żłobki

Zgodnie z danymi Gminnego Zarządu Oświaty w gminie Nysa w roku szkolnym 2012/2013 prowadzone są 3 żłobki: Żłobek nr 1, liczący 3 oddziały, w których przebywało 98 dzieci; Żłobek nr 2 z 2 oddziałami i 53 dzieci oraz 1 placówka prywatna, sprawująca opiekę nad 10 dzieci.

Tabela 77. Wychowanie żłobkowe w gminie Nysa, rok szkolny 2012/2013.

	liczba dzieci	liczba oddziałów
PLACÓWKI PUBLICZNE prowadzone przez gminę Nysa		
Żłobek Miejski nr 1 „Jedyneczka”, Nysa, ul. J. Kusocińskiego 2	98	3
Żłobek nr 2, Nysa, ul. Grodkowska 30	53	2
PLACÓWKA PRYWATNA		
Świat Malucha Prywatny Żłobek, Nysa, ul. Bohaterów Warszawy 8/2	10	1
Razem gmina	161	6

Źródło: Dane Gminnego Zarządu Oświaty, rok szkolny 2012/2013.

Analiza danych dotyczących korzystania ze żłobków w gminie Nysa w perspektywie ostatnich 10 lat wskazuje na rosnące zapotrzebowanie na tego typu usługi. W latach 2004-2010 funkcjonował 1 żłobek, zaś w ostatnich dwóch latach przybyły kolejne 2 placówki. Wraz ze zwiększaniem liczby placówek rośnie liczba dostępnych miejsc oraz liczba dzieci przebywających w żłobkach. Obecnie żłobki w gminie Nysa dysponują 165 miejscami, co stanowi wzrost o 70 miejsc, tj. o 74%, w porównaniu do 2004 roku (GUS, 2012).

Na dzień 31.XII.2012 roku w żłobkach w gminie znajdowało się 162 dzieci – ponad dwukrotnie więcej niż w 2004 roku. Pod względem wieku wśród dzieci uczęszczających do żłobków dominują dzieci w wieku lat 2 (89 dzieci tj. 55% ogółu dzieci w 2012 roku) oraz 1 roku (45 dzieci, tj. 27,8% ogółu). W tych dwóch kategoriach wiekowych na przestrzeni lat 2006-2012 nastąpił zdecydowany wzrost liczby dzieci przebywających w żłobkach w gminie: w przypadku dzieci rocznych wzrost wyniósł 165%, a w przypadku dwulatków – 134%.

Przedstawiając sytuację w gminie na tle innych jednostek administracyjnych widoczna jest podobna wszędzie tendencja – dzieci w żłobkach przybywa. Największą dynamiką odznacza się województwo opolskie, w którym w latach 2004-2012 liczba dzieci uczęszczających do żłobków zwiększyła się o 136,2%. W skali kraju nastąpił wzrost o 116,6%, zaś gmina Nysa uplasowała się na trzecim miejscu, wyprzedzając powiat nyski, w którym nastąpił wzrost liczby dzieci korzystających ze żłobków na poziomie 88,7%.

Tabela 78. Żłobki w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2004
Żłobki	2	1	1	1	1	2	3	2
miejsca (łącznie z oddziałami)	140	95	95	100	105	129	165	70
dzieci (łącznie z oddziałami) 31 XII								
Polska	x	20.823	25.077	30.187	33.628	36.664	45.111	116,6%
Województwo opolskie	x	817	938	999	1.229	1.310	1.930	136,2%
Powiat nyski	x	141	157	172	187	219	266	88,7%
Gmina Nysa	x	80	87	97	105	129	162	102,5%

Źródło: BDL/GUS.

8.4.2. Wychowanie przedszkolne

Wychowanie przedszkolne na terenie gminy Nysa prowadzone jest w przedszkolach oraz oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

Na terenie gminy Nysa funkcjonuje 16 placówek przedszkolnych, w tym 12 prowadzonych przez gminę (8 przedszkoli miejskich z oddziałami zamiejscowymi w sołectwach Hajduki, Kępnica, Rusocin oraz 4 zespoły szkolno-przedszkolne na terenach wiejskich), 3 prowadzone przez stowarzyszenia i 1 prywatna (rok szkolny 2012/2013). Największą z placówek przedszkolnych jest Przedszkole nr 12 w Nysie, dysponujące 10 oddziałami i sprawujące opiekę nad 250 dziećmi. Ogółem w placówkach publicznych przebywało w roku szkolnym 2012/2013, w 59 oddziałach, 1.381 dzieci (92% wszystkich dzieci uczęszczających w gminie do przedszkoli), w tym 1.072 dzieci w wieku od 3 do 5 lat (77,6% ogółu dzieci w placówkach przedszkolnych) i 309 w wieku 6 lat. W placówkach publicznych prowadzonych przez stowarzyszenia znajdowało się 67 dzieci, przy czym 28 dzieci w przedszkolu w Domaszkowicach, 26 w Lipowej i 13 w Przełęku. Na terenie gminy Nysa w roku szkolnym 2012/2013 funkcjonowała także jedna prywatna placówka przedszkolna z 3 oddziałami i 52 dziećmi.

łącznie w gminie do przedszkoli uczęszcza 1.500 dzieci, w tym 1.157 dzieci w wieku od 3 do 5 lat (77,1% ogółu uczęszczających dzieci) i 343 dzieci w wieku 6 lat (22,9%; GZO, 2012/2013).

Tabela 79. Wychowanie przedszkolne w gminie Nysa, rok szkolny 2012/2013.

	liczba dzieci w wieku		liczba oddziałów
	od 3 do 5 lat	6 lat	
PLACÓWKI PUBLICZNE prowadzone przez gminę Nysa			
nr 1; Nysa, ul. Boh. Warszawy 48	91	28	5
nr 5; Nysa, ul. Boh. Warszawy 13	92	27	6
nr 6; Nysa, ul. Armii Krajowej 9	124	26	6
nr 8; Nysa, ul. Tkacka 2	99	26	5
nr 9; Nysa, ul. Sudecka 7	81	19	4
nr 10; Nysa, ul. 11 Listopada 8A	102	46	6
nr 12; Nysa, ul. Podolska	189	61	10
nr 14; Nysa, ul. Grodkowska 30	85	15	4
Biała Nyska	58	14	3
Goświnowice (z oddziałem w Radzikowicach)	43	15	3
Hajduki (oddział Przedszkola nr 12)	11	8	1
Kępnica (oddział Przedszkola nr 12)	19	3	1
Koperniki	19	7	1
Niwnica	27	7	2
Rusocin (oddział Przedszkola nr 14)	16	7	1
Wierzbicice (oddział zamiejscowy Przedszkola w Niwnicy)	16	0	1
razem: 1.381	1.072	309	59
PLACÓWKI PUBLICZNE prowadzone przez stowarzyszenia			
Domaszkowice	21	7	2
Przetęk	8	5	1
Lipowa	16	10	2
Razem prowadzone przez stowarzyszenia: 67	45	22	5
Placówka prywatna			
„SMERF”	40	12	3
Razem gmina: 1.500	1.157	343	67

Źródło: Dane Gminnego Zarządu Oświaty, rok szkolny 2012/2013.

Wychowaniem przedszkolnym w gminie Nysa objętych jest 76,2% dzieci w wieku 3-5 lat i 77,7% dzieci w wieku 3-6 lat (GUS, 2012). Odsetki te najwyższe wartości osiągnęły w 2009 roku, gdy wychowaniem przedszkolnym objęto 82% dzieci 3-5 letnich i 85% dzieci 3-6 letnich. Zdecydowanie lepiej sytuacja przedstawia się na obszarze miasta, gdzie wychowaniem przedszkolnym objętych jest 87,5% dzieci w wieku 3-5 lat (wzrost z 52,8% w 2002 roku) i 89,2% dzieci w wieku 3-6 lat. W przypadku terenów wiejskich edukacja przedszkolna prowadzona jest wobec mniej niż połowy wszystkich dzieci w wieku 3-5 lat i 3-6 lat: po 46,4% (GUS, 2012).

Sytuacja w zakresie odsetka dzieci objętych edukacją przedszkolną w gminie Nysa jest podobna do sytuacji w powiecie nyskim i województwie opolskim, a jednocześnie nieznacznie lepsza niż wskazuje średnia krajowa. W skali kraju do przedszkoli zapisanych jest bowiem 69,7% dzieci w wieku 3-5 lat oraz 71,6% dzieci w wieku 3-6 lat. Zmiany w odsetku liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli w gminie Nysa odznaczają się stosunkowo najmniejszą dynamiką – na przestrzeni lat 2004-2012 odsetek dzieci w wieku 3-5 zwiększył się w gminie o 18,6% (w skali kraju odnotowano wzrost aż o 31,5%), zaś dzieci w wieku 3-6 lat o 10,9% (w skali kraju 17,9%).

Tabela 80. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym, lata 2004-2012 (%).

	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2002
dzieci w wieku 3 - 5 lat							
Polska	38,2	44,6	52,7	62,6	69,2	69,7	31,5
Województwo opolskie	56,1	64,5	72,7	76,6	78,9	77,9	21,8
Powiat nyski	55,3	64,3	72,5	74,6	76,8	76,1	20,8
Gmina Nysa	57,6	68,8	78,2	76,8	79,1	76,2	18,6
Miasto	61,5	74,7	82,0	85,4	89,8	87,5	26,0
obszar wiejski	46,3	49,7	67,0	51,9	49,5	46,4	0,1
dzieci w wieku 3 - 6 lat							
Polska	53,7	58,3	63,1	68,0	70,8	71,6	17,9
Województwo opolskie	65,7	71,6	77,9	78,8	79,0	79,3	13,6
Powiat nyski	65,1	70,5	77,5	76,9	76,9	77,0	11,9
Gmina Nysa	66,8	72,8	81,9	78,3	77,8	77,7	10,9
Miasto	70,6	79,1	86,5	87,9	88,8	89,2	18,6
obszar wiejski	56,2	53,8	67,6	50,2	47,2	46,4	-9,8

Źródło: BDL/GUS.

8.4.3. Szkoły podstawowe

Na terenie gminy Nysa znajduje się 13 szkół podstawowych, w tym 9 prowadzonych przez gminę Nysa i 4 prowadzone przez inne podmioty:

- Szkoła Podstawowa nr 1 w Nysie, ul. Bohaterów Warszawy
- Szkoła Podstawowa nr 3 w Nysie, ul. Krawiecka
- Szkoła Podstawowa nr 5 w Nysie, ul. Emilii Gierczak
- Szkoła Podstawowa nr 10 z oddziałami integracyjnymi w Nysie, ul. 11 Listopada
- Szkoła Podstawowa w Białej Nyskiej
- Szkoła Podstawowa w Goświnowicach
- Szkoła Podstawowa w Kopernikach
- Szkoła Podstawowa w Niwnicy
- Sportowa Szkoła Podstawowa, ul. Bramy Grodkowskiej
- Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przedszkolnymi Stowarzyszenia Rozwoju i Odnowy Wsi Domaszkowice
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Przełęk
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa, ul. Kościuszki
- Szkoła Podstawowa w Lipowej, Stowarzyszenie Nasza Lipowa

Spośród szkół podstawowych gminy Nysa, 6 placówek funkcjonuje na terenie miasta i jest to liczba niezmienna od 2002 roku. Na obszarach wiejskich prowadzonych jest 7 szkół podstawowych – ich liczba zmniejszyła się od 2003 roku o 3 placówki (GUS, 2012).

Dane statystyczne wskazują na stałe zjawisko ubywania dzieci w szkołach podstawowych. W 2002 roku w gminie uczęszczało do nich 4296 dzieci, w 2012 roku liczba ta spadła o 1.583 uczniów, do poziomu 2.713 uczniów. Podobnie zmniejszyła się liczba absolwentów szkół podstawowych – z 838 w 2002 roku do 453 osób w 2012 roku. Tendencja spadkowa w zakresie liczby uczniów szkół podstawowych dotyczy szkół we wszystkich jednostkach administracyjnych – spada liczba dzieci w szkołach w powiecie, województwie i kraju. Zaawansowanie tego procesu jest jednak większe w jednostkach na terenie województwa opolskiego niż w skali kraju. Ogółem w Polsce liczba dzieci

w szkołach podstawowych zmniejszyła się o 27,4%; w przypadku województwa opolskiego odnotowano spadek o 35,5%, zaś w powiecie nyskim o 40,6%. Szczególnie trudna sytuacja dotyczy jednak terenów wiejskich gminy Nysa, gdzie na przestrzeni lat 2002-2012 liczba uczniów szkół podstawowych zmniejszyła się o 56,9%, zaś absolwentów – o 54,3%.

Tabela 81. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych, lata 2002-2012⁹⁸.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/ 2002
Uczniowie								
Polska	2.943.10	2.688.60	2.453.60	2.268.48	2.167.20	2.163.39	2.137.34	-27,4%
Województwo opolskie	76.162	67.858	61.110	55.702	51.691	50.589	49.112	-35,5%
Powiat nyski	11.425	10.154	8.995	8.081	7.284	7.058	6.784	-40,6%
Gmina Nysa	4.296	3.832	3.350	3.078	2.810	2.771	2.713	-36,8%
miasto	3.449	3.116	2.717	2.531	2.334	2.370	2.348	-31,9%
obszar wiejski	847	716	633	547	476	401	365	-56,9%
Absolwenci								
Polska	540.072	521.418	470.075	422.041	389.768	373.421	358.387	-33,6%
Województwo opolskie	14.462	13.868	11.838	10.286	9.684	9.159	8.781	-39,3%
Powiat nyski	2.150	2.080	1.801	1.562	1.457	1.302	1.275	-40,7%
Gmina Nysa	838	769	667	560	525	503	453	-45,9%
miasto	676	609	548	473	439	403	379	-43,9%
obszar wiejski	162	160	119	87	86	100	74	-54,3%

Źródło: BDL/GUS.

Zgodnie z danymi Gminnego Zarządu Oświaty w Nysie w miejskich szkołach podstawowych w roku szkolnym 2012/2013 prowadzonych było 95 oddziałów, w których uczyło się 2.265 uczniów. Do 24 oddziałów szkolnych na terenach wiejskich uczęszczało 282 uczniów, zaś do placówek prowadzonych przez inne niż gmina podmioty (stowarzyszenia i placówka niepubliczna) – łącznie 167 dzieci (22 oddziały). Tym samym uczniowie szkół miejskich stanowią 83,5% ogółu uczniów szkół podstawowych, uczniowie szkół wiejskich – 10,4% ogółu, zaś uczniowie placówek prowadzonych przez inne niż gmina podmioty – 6,2% ogółu uczniów nyskich szkół podstawowych (GZO, rok szkolny 2012/2013).

⁹⁸ W tabeli 81 przedstawiono dane pochodzące z statystyki publicznej, udostępniane przez GUS (Bank Danych Lokalnych). Z uwagi na różne okresy zbierania danych oraz różny zakres występują różnice w danych pochodzących z różnych źródeł (tj. GUS i GZO). Aby jednak zgodnie z oczekiwaniem Zamawiającego, zachować możliwość porównania sytuacji w gminie Nysa z powiatem nyskim, województwem opolskim oraz krajem zdecydowano w tym przypadku o wykorzystaniu danych z GUS – tylko w tej sytuacji porównanie jest wartościowe poznawczo i opiera się na prawdziwych przesłankach. Szczegółowe dane dotyczące szkół podstawowych w gminie Nysa (z rozbiciem liczby uczniów w poszczególnych placówkach) przedstawiono w Tabeli 82.

Tabela 82. Edukacja podstawowa w gminie Nysa, rok szkolny 2012/2013.

	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
Szkoła Podstawowa nr 1	591	23
Szkoła Podstawowa nr 3	414	17
Szkoła Podstawowa nr 5	279	13
Szkoła Podstawowa nr 10 z oddziałami integracyjnymi	614	27
Szkoła Podstawowa Sportowa	367	15
Razem miasto	2.265	95
Szkoła Podstawowa w Białej Nyskiej	74	6
Szkoła Podstawowa w Goświnowicach	55	6
Szkoła Podstawowa w Kopernikach	52	6
Szkoła Podstawowa w Niwnicy	101	6
Razem obszar wiejski	282	24
Domaszkowice	25	5
Przyłęk	28	6
Lipowa	31	5
Niepubliczna Szkoła Podstawowa	83	6
Razem inne podmioty	167	22
Razem	2.714	141

Źródło: Dane Gminnego Zarządu Oświaty, rok szkolny 2012/2013.

8.4.4. Szkoły gimnazjalne

W gminie Nysa funkcjonuje 7 gimnazjów, w tym 4 prowadzone przez gminę Nysa oraz 3 prowadzone przez inne podmioty/jednostki:

- Gimnazjum nr 1 w Nysie, ul. Chodowieckiego
- Gimnazjum nr 2 w Nysie, ul. Bolesława Prusa
- Gimnazjum nr 3 w Nysie, ul. Kościuszki (szkoła została przeznaczona do likwidacji, nie był w niej prowadzony nabór na rok szkolny 2013/2014)
- Gimnazjum Sportowe w Nysie, ul. Bramy Grodkowskiej
- Diecezjalne Gimnazjum w Nysie, ul. Świętego Piotra
- Gimnazjum nr 4 w Nysie przy LO „Carolinum”, ul. Jana III Sobieskiego (organ prowadzący – powiat nyski)
- Ogólnokształcąca Szkoła Sztuk Pięknych: 3-letnie gimnazjum i 3-letnie liceum (organ prowadzący – powiat nyski; szkoła funkcjonująca od roku szkolnego 2012/2013)

W przypadku gimnazjów, podobnie jak w szkołach podstawowych, obserwowany jest spadek liczby uczniów i absolwentów. W 2002 roku do gimnazjów w gminie Nysa uczęszczało 2.719 uczniów, zaś w 2012 roku liczba ta spadała o 1.084 osób, do poziomu 1.635 uczniów. W przypadku absolwentów gimnazjów, na przestrzeni lat 2002-2012 ich liczba zmniejszyła się o 237 uczniów (z 860 osób w 2002 roku do 587 osób w 2012 roku). Zjawisko zmniejszania się liczby uczniów gimnazjów dotyczy wszystkich obszarów – wraz jednak z przechodzeniem na niższe szczeble podziału administracyjnego, obserwowana jest większa dynamika tego zjawiska. W skali kraju w latach 2002-2012 liczba uczniów szkół gimnazjalnych zmniejszyła się o 32,1%; w województwie opolskim o 36,9%; w powiecie nyskim o 37,7%; zaś w gminie Nysa – aż o 39,9%.

Tabela 83. Szkolnictwo gimnazjalne, lata 2002-2012⁹⁹.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/ 2002
Uczniowie								
Polska	1.669.106	1.611.537	1.494.153	1.349.999	1.231.648	1.181.390	1.133.709	-32,1%
Województwo opolskie	44.006	42.761	38.243	33.597	30.605	29.255	27.779	-36,9%
Powiat nyski	6.437	6.300	5.659	4.940	4.464	4.221	4.008	-37,7%
Gmina Nysa	2.719	2.559	2.307	2.033	1.843	1.775	1.635	-39,9%
Absolwenci								
Polska	562.220	536.610	516.520	467.924	429.390	403.759	388.505	-30,9%
Województwo opolskie	14.609	13.874	13.645	11.540	10.569	9.969	9.584	-34,4%
Powiat nyski	2.159	1.978	1.992	1.723	1.485	1.457	1.379	-36,1%
Gmina Nysa	860	836	785	684	622	599	587	-31,7%

Źródło: BDL/GUS.

W roku szkolnym 2012/2013 do gimnazjów na terenie gminy uczęszczało łącznie 1.681 uczniów, w tym 1.445 osób do gimnazjów prowadzonych przez gminę (tj. 86% ogółu gimnazjalistów). Do placówek prowadzonych przez inne podmioty uczęszczało w 2012 roku 236 uczniów, uczących się w 11 oddziałach. W związku ze zmniejszającą się liczbą uczniów gimnazjów, Gimnazjum nr 3 w Nysie zostało przeznaczone do likwidacji, nie był w nim prowadzony nabór do klas pierwszych w roku szkolnym 2013/2014. W roku szkolnym 2012/2013 w Gimnazjum nr 4 funkcjonującym przy LO „Carolinum” prowadzone były klasy pierwsze i drugie, zaś w Gimnazjum przy Ogólnokształcącej Szkole Sztuk Pięknych – klasa pierwsza.

Tabela 84. Edukacja gimnazjalna w gminie Nysa, rok szkolny 2012/2013.

	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
Gimnazjum nr 1	458	19
Gimnazjum nr 2	484	20
Gimnazjum nr 3	307	13
Gimnazjum Sportowe	196	8
Razem prowadzone przez gminę	1.445	60
Diecezjalne Gimnazjum	117	6
Gimnazjum nr 4	98	4
Ogólnokształcąca Szkoła Sztuk Pięknych: 3-letnie gimnazjum	21	1
Razem prowadzone przez inne podmioty	236	11
Razem	1.681	71

Źródło: Dane Gminnego Zarządu Oświaty, rok szkolny 2012/2013.

⁹⁹ W tabeli 83 przedstawiono dane pochodzące z statystyki publicznej, udostępniane przez GUS (Bank Danych Lokalnych). Z uwagi na różne okresy zbierania danych oraz ich różny zakres występują różnice w danych pochodzących z różnych źródeł (tj. GUS i GZO). Aby jednak zgodnie z oczekiwaniem Zamawiającego, zachować możliwość porównania sytuacji w gminie Nysa z powiatem nyskim, województwem opolskim oraz krajem zdecydowano w tym przypadku o wykorzystaniu danych z GUS – tylko w tej sytuacji porównanie jest wartościowe poznawczo i opiera się na prawdziwych przesłankach. Szczegółowe dane dotyczące szkół gimnazjalnych w gminie Nysa (z rozbiciem liczby uczniów w poszczególnych placówkach) przedstawiono w Tabeli 84.

8.4.5. Szkoły ponadgimnazjalne

Szkolnictwo ponadgimnazjalne na terenie gminy Nysa prowadzone jest w zasadniczych szkołach zawodowych, liceach ogólnokształcących, technikach oraz szkołach policealnych. Oferta szkolna w gminie obejmuje także studia wyższe I i II stopnia realizowane w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nysie oraz Wyższej Szkole Techniczno-Humanistycznej im. Michała Beliny – Czechowskiego w Podkowie Leśnej, punkt konsultacyjny w Nysie.

Na terenie gminy Nysa funkcjonują dwie placówki oferujące naukę w zasadniczych szkołach zawodowych: Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1, ul. Orkana 6 oraz Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 3, ul. Szopena 4. W obu placówkach w 2011 roku uczyło się 504 uczniów, co było wartością najniższą od 2005 roku. Najwięcej uczniów zasadniczych szkół zawodowych w gminie odnotowano w 2009 roku, gdy liczyły one 612 osób. Porównanie liczby uczniów w ZSZ w latach 2011 i 2005 wskazuje na zmniejszenie się jej o 6,7% - pod tym względem sytuacja w gminie jest podobna do sytuacji w kraju, gdzie liczba uczniów zasadniczych szkół zawodowych zmniejszyła się o 6,9% oraz lepsza niż w województwie opolskim, w którym zanotowano 14,4% spadek liczby uczniów ZSZ.

Z kolei liczba absolwentów ZSZ w gminie od 2005 roku stale rośnie – z 137 osób w 2005 roku do 193 osób w 2011 roku, co oznacza wzrost na poziomie 40,9%. gmina Nysa wyróżnia się w sposób istotny na tle kraju, gdzie liczba absolwentów ZSZ wzrosła w latach 2005-2011 zaledwie o 3,2%; ale także na tle województwa opolskiego (wzrost liczby absolwentów o 11,9%) i powiatu nyskiego (wzrost o 24,9%).

Naukę w zasadniczych szkołach zawodowych częściej wybierają mężczyźni – wśród uczniów ZSZ w gminie Nysa kobiety stanowią 30,4% ogółu uczniów, wśród absolwentów – 35,8% (GUS, 2011). W zakresie udziału kobiet wśród uczniów zasadniczych szkół zawodowych nie występują istotne różnice w skali kraju, województwa opolskiego oraz powiatu nyskiego i gminy Nysa.

Tabela 85. Zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży, lata 2005-2011.

	2005	2007	2009	2010	2011	Zmiana 2011/2005
Ogółem	2	3	3	2	2	0
Oddziały	21,00	26,00	25,00	21,00	20,00	1,00
Uczniowie						
Polska	211.364	218.218	220.108	209.958	196.811	-6,9%
Województwo opolskie	7.076	7.341	7.264	6.616	6.059	-14,4%
Powiat nyski	834	928	925	848	815	-2,3%
Gmina Nysa	540	607	612	542	504	-6,7%
Odsetek kobiet wśród uczniów						
Polska	27,4%	28,1%	28,8%	29,3%	29,2%	1,8%
Województwo opolskie	28,3%	28,1%	30,6%	31,1%	31,8%	3,6%
Powiat nyski	24,1%	24,2%	31,1%	30,2%	30,8%	6,7%
Gmina Nysa	26,3%	24,9%	31,4%	30,4%	30,4%	4,1%
Absolwenci						
Polska	68.162	64.008	67.237	72.332	70.371	3,2%
Województwo opolskie	2.217	2.157	2.304	2.533	2.480	11,9%
Powiat nyski	245	232	267	288	306	24,9%
Gmina Nysa	137	170	187	192	193	40,9%
Odsetek kobiet wśród absolwentów						
Polska	32,1%	30,6%	32,9%	32,3%	32,4%	0,3%
Województwo opolskie	32,5%	30,9%	32,1%	32,7%	33,1%	0,6%
Powiat nyski	39,2%	34,1%	29,6%	33,0%	35,9%	-3,2%
Gmina Nysa	42,3%	37,1%	31,6%	30,2%	35,8%	-6,6%

Źródło: BDL/GUS.

Młodzież na terenie gminy Nysa ma możliwość nauki w jednym z 3 liceów ogólnokształcących: I Liceum Ogólnokształcącym „Carolinum” przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Nysie, ul. Jana Sobieskiego 2; II Liceum Ogólnokształcącym, ul. Rodziewiczówny 1 oraz Diecezjalnym Liceum Humanistycznym, ul. Św. Piotra 1A.

Od 2004 roku liczba uczniów liceów ogólnokształcących na terenie gminy Nysa spada – w 2004 roku uczęszczało do nich 2.051 uczniów (maksymalna wartość), zaś w 2012 roku – 1.355 osób. Tym samym odnotowano spadek o 696 uczniów. Spadkowi podlegała także liczba absolwentów liceów na terenie gminy – w 2012 roku licea ukończyło o 195 uczniów mniej niż w 2006 roku. Dynamika spadku liczby uczniów liceów ogólnokształcących w gminie Nysa (-33,9%) jest nieznacznie niższa niż w powiecie nyskim (-37,8%), a jednocześnie wyższa niż w województwie opolskim (-29,9%) oraz kraju (-22%).

Licea są placówkami szkolnymi mocno sfeminizowanymi – udział kobiet w ogóle uczniów LO zwiększył się w okresie 2006-2012 z 62% do 66,7%. Podobne tendencje wystąpiły w przypadku absolwentów –przeważały wśród nich kobiety, stanowiąc od 60,1% absolwentów w 2006 roku do 64,9% absolwentów w 2012 roku. Odsetki kobiet w liceach we wszystkich jednostkach kształtuje się na podobnym poziomie (powyżej 62%).

Tabela 86. Licea ogólnokształcące dla młodzieży, lata 2004-2012.

	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2004
Uczniowie							
Polska	740.024	728.876	685.329	631.319	605.156	577.462	-22,0%
Województwo opolskie	16.839	16.151	15.063	13.268	12.541	11.808	-29,9%
Powiat nyski	2.931	2.744	2.402	2.085	1.955	1.822	-37,8%
Gmina Nysa	2.051	1.892	1.755	1.548	1.432	1.355	-33,9%
odsetek kobiet wśród uczniów							
Polska	-	60,4%	61,6%	61,9%	61,9%	62,0%	1,6%
Województwo opolskie	-	61,8%	63,9%	64,2%	64,4%	64,0%	2,2%
Powiat nyski	-	59,7%	64,6%	66,0%	64,5%	65,4%	5,7%
Gmina Nysa	-	62,0%	63,9%	65,2%	65,4%	66,7%	4,7%
Absolwenci							
Polska	-	235.013	231.073	218.037	207.958	201.738	-14,2%
Województwo opolskie	-	5.316	5.061	4.946	4.438	4.245	-20,1%
Powiat nyski	-	922	881	743	705	621	-32,6%
Gmina Nysa	-	676	607	549	527	481	-28,8%
odsetek kobiet wśród absolwentów							
Polska	-	60,8%	60,8%	62,3%	62,6%	62,4%	1,7%
Województwo opolskie	-	61,5%	61,4%	62,8%	65,3%	64,6%	3,1%
Powiat nyski	-	58,2%	58,5%	63,9%	67,1%	65,5%	7,3%
Gmina Nysa	-	60,1%	60,5%	63,4%	64,9%	64,9%	4,8%

Źródło: BDL/GUS.

Ponadgimnazjalne kształcenie zawodowe dla młodzieży w gminie Nysa odbywa się w 4 technikach: Technikum nr 1, ul. Orkana 6; Technikum nr 2, ul. Rodziewiczówny 1; Technikum nr 3, ul. Sikorskiego 1 oraz Technikum nr 4, ul. Szopena 6. Liczba funkcjonujących techników nie zmieniła się od 2004 roku, wzrosła jednak liczba oddziałów: z 34 do 59.

W technikach na terenie gminy Nysa zwiększa się liczba uczniów – w 2012 roku uczęszczało się do nich 1.485 uczniów, o 572 więcej niż w 2004 roku. Stanowiło to wzrost na poziomie 62,7%. We wszystkich jednostkach administracyjnych obserwowano w latach 2004-2012 wzrost zainteresowania uczniów technikami, jednak nigdzie nie był on tak znaczny jak w gminie Nysa. W skali kraju liczba

uczniów techników zwiększyła się o 37,9%; w województwie opolskim o 51,2%; zaś w powiecie nyskim – o 58,2%.

Z kolei liczba absolwentów techników w gminie Nysa w okresie 2006-2012 zwiększyła się o 79 osób (tj. o 33,5%). Szkoły techniczne są coraz chętniej wybierane przez dziewczęta – w 2006 roku kobiety stanowiły 36,5% ogółu uczniów, zaś w 2012 roku – już 43,3%. Sytuacja w gminie Nysa w tym zakresie nie odbiega od sytuacji w powiecie nyskim, województwie opolskim oraz całym kraju.

Tabela 87. Technika dla młodzieży, lata 2004-2012.

	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2004
Uczniowie							
Polska	377.198	524.113	549.389	544.501	528.246	520.103	37,9%
Województwo opolskie	9.279	13.797	14.907	14.664	14.188	14.032	51,2%
Powiat nyski	1.062	1.432	1.637	1.774	1.745	1.680	58,2%
Gmina Nysa	913	1.254	1.372	1.437	1.406	1.485	62,7%
odsetek kobiet wśród uczniów							
Polska	-	38,5%	39,4%	39,9%	40,0%	40,1%	1,6%
Województwo opolskie	-	37,8%	39,6%	41,2%	42,0%	42,4%	4,6%
Powiat nyski	-	39,1%	38,7%	40,4%	42,1%	40,4%	1,3%
Gmina Nysa	-	36,5%	37,0%	40,3%	42,2%	43,3%	6,8%
Absolwenci							
Polska	-	97.801	106.367	116.833	124.274	121.680	24,4%
Województwo opolskie	-	2.255	2.811	3.169	3.691	3.367	49,3%
Powiat nyski	-	284	294	297	355	410	44,4%
Gmina Nysa	-	236	251	277	291	315	33,5%
odsetek kobiet wśród absolwentów							
Polska	-	40,9%	41,1%	40,0%	40,8%	41,0%	0,1%
Województwo opolskie	-	39,7%	37,3%	38,6%	41,2%	41,6%	1,9%
Powiat nyski	-	44,7%	42,9%	33,3%	41,1%	45,6%	0,9%
Gmina Nysa	-	41,1%	39,4%	32,5%	41,2%	43,8%	2,7%

Źródło: BDL/GUS.

Szkolnictwo artystyczne na terenie gminy Nysa prowadzone jest w Państwowej Szkole Muzycznej I i II stopnia w Nysie, a od roku szkolnego 2012/2013 także w 3-letnim liceum przy Ogólnokształcącej Szkole Sztuk Pięknych w Nysie (organ prowadzący – powiat nyski). W szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe uczy się 21 uczniów, w tym 13 kobiet, zaś w szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe kształcących wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych – 81 uczniów, w tym 42 kobiety (GUS, 2012).

Na terenie gminy funkcjonuje również 1 szkoła policealna dla młodzieży i 6 szkół policealnych dla dorosłych (GUS, 2012). Liczba uczniów szkoły policealnej dla młodzieży spadła w latach 2006-2012: z 230 do 41 uczniów (o 77,1%). Podobne zjawisko, choć o mniejszej dynamice, występuje w województwie opolskim (-59,4%) oraz w kraju (-43,7%).

Tabela 88. Szkolnictwo policealne dla młodzieży, lata 2004-2012.

	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2004
policealne dla młodzieży							
Ogółem	1	2	2	2	1	1	-
Uczniowie							
Polska	70.017	56.426	31.801	35.813	37.261	39.415	-43,7%
Województwo opolskie	1.364	953	550	627	606	554	-59,4%
Powiat nyski	179	230	115	67	50	41	-77,1%
Gmina Nysa	179	230	115	67	50	41	-77,1%
Absolwenci							
Polska	28.855	27.491	15.754	12.642	14.015	14.332	-50,3%
Województwo opolskie	468	466	344	338	254	246	-47,4%
Powiat nyski	66	74	81	42	30	17	-74,2%
Gmina Nysa	66	74	81	42	30	17	-74,2%

Źródło: BDL/GUS.

Liczba szkół i uczniów szkół policealnych dla dorosłych na terenie gminy Nysa kształtowała się na zróżnicowanym poziomie w latach 2004-2012, przy czym maksimum liczby uczniów odnotowano w latach 2006-2008, gdy uczęszczało do nich odpowiednio 692 i 653 uczniów. W szkołach policealnych w Gminie Nysa uczy się 502 uczniów, w tym 377 kobiet (75% ogółu uczniów), a ukończyło je 137 absolwentów, w tym 101 kobiet (73,7% ogółu absolwentów; GUS, 2012). O ile jednak w przypadku gminy i powiatu liczba uczniów szkół policealnych dla dorosłych zmniejszyła się w latach 2004-2012, w skali województwa opolskiego i całej Polski nastąpił przyrost liczby uczniów (o 64% i 61%).

Tabela 89. Szkolnictwo policealne dla dorosłych, lata 2004-2012.

	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2004
szkoły policealne dla dorosłych							
Ogółem	4	7	7	5	6	6	2
Uczniowie							
Polska	195.115	245.897	311.977	262.679	293.020	294.517	50,9%
Województwo opolskie	3.820	5.288	6.778	5.601	6.045	6.270	64,1%
Powiat nyski	620	850	763	514	502	577	-6,9%
Gmina Nysa	528	692	653	462	464	502	-4,9%
uczniowie-kobiety							
Polska	-	46,2%	40,7%	63,5%	64,5%	66,6%	20,4%
Województwo opolskie	-	48,7%	44,1%	67,5%	71,6%	71,9%	23,2%
Powiat nyski	-	38,5%	37,1%	65,0%	68,7%	73,0%	34,5%
Gmina Nysa	-	40,2%	40,0%	68,6%	69,8%	75,1%	34,9%
Absolwenci							
Polska	56.774	69.768	68.795	68.736	67.826	72.666	28,0%
Województwo opolskie	971	1.695	1.574	1.710	1.671	1.638	68,7%
Powiat nyski	104	164	249	175	171	143	37,5%
Gmina Nysa	88	155	188	151	149	137	55,7%
absolwenci-kobiety							
Polska	-	58,0%	58,4%	62,6%	69,9%	69,2%	11,2%
Województwo opolskie	-	63,2%	62,1%	59,2%	72,7%	78,2%	15,0%
Powiat nyski	-	57,9%	52,2%	51,4%	71,9%	73,4%	15,5%
Gmina Nysa	-	60,0%	58,0%	55,0%	75,8%	73,7%	13,7%

Źródło: BDL/GUS.

Ofertę edukacyjną na terenie gminy Nysa zamykają studia wyższe prowadzone m.in. w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nysie. PWSZ prowadzi studia wyższe I stopnia, oferuje naukę w systemie 6 lub 7 semestrów, kończących się uzyskaniem tytułu inżyniera lub licencjata. Do wyboru studentów są następujące kierunki i specjalności:

- architektura (inżynier): konserwacja i ochrona zabytków; architektura i urbanistyka
- bezpieczeństwo wewnętrzne: bezpieczeństwo systemów informatycznych; bezpieczeństwo ekonomiczne
- dietetyka: dietetyka kliniczna; dietetyka administracyjna
- filologia: filologia angielska; filologia germańska; język biznesu: angielski
- finanse i rachunkowość: finanse przedsiębiorstw; zabezpieczenie społeczne; rachunkowość i kontrola finansowa
- informatyka (inżynier): grafika komputerowa i multimedia; systemy internetowe; systemy i sieci komputerowe; bezpieczeństwo sieci i systemów informatycznych
- jazz i muzyka estradowa: realizacja dźwięku
- kosmetologia: chemia i technologia kosmetyczna; kosmetologia specjalistyczna
- pielęgniarstwo
- ratownictwo medyczne
- zarządzanie i inżynieria produkcji (inżynier): zarządzanie produkcją i usługami; inżynieria jakości; automatyzacja produkcji i systemy mechatroniczne
- zdrowie publiczne: aktywizacja osób starszych; promocja zdrowia; organizacja pomocy społecznej

Prowadzone są także studia podyplomowe na kierunkach: Nauczyciel języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej, System i instrumentarium Orffa w muzyce estradowej, Zarządzanie finansami przedsiębiorstw oraz Zabezpieczenie społeczne¹⁰⁰.

W gminie Nysa funkcjonuje również oddział Wyższej Szkoły Teologiczno-Humanistycznej im. Michała Beliny-Czechowskiego w Podkowie Leśnej (WSTH). W ramach studiów licencjackich szkoła umożliwia naukę w następujących obszarach:

- w Instytucie Turystyki na specjalnościach: turystyka śródziemnomorska, turystyka śródziemnomorska z elementami turystyki uzdrowiskowej i SPA, turystyka śródziemnomorska z elementami politologii oraz turystyka krajów biblijnych;
- w Instytucie Promocji Zdrowia na specjalności: promocja zdrowia z elementami zdrowia publicznego oraz promocja zdrowia z elementami opieki geriatrycznej
- w Instytucie Mediów i Nauk Społecznych: dziennikarstwo i komunikacja medialna.

Studia II stopnia, magisterskie, prowadzone są w ramach umów międzyuczelnianych między Wyższą Szkołą Teologiczno-Humanistyczną im. Michała Beliny-Czechowskiego w Podkowie Leśnej oraz Górnośląską Wyższą Szkołą Handlową im. Wojciecha Korfanteo w Katowicach (GWSH). Oferta studiów magisterskich w Nysie obejmuje naukę na kierunkach:

- Turystyka i rekreacja na specjalnościach: turystyka międzynarodowa, turystyka uzdrowiskowa i odnowa biologiczna, turystyka zdrowotna i agroturystyka
- Zarządzanie na specjalności marketingowe zarządzanie w przedsiębiorstwie.

Studenci mogą kontynuować naukę na studiach podyplomowych w WSTH. Oferta Centrum Studiów Podyplomowych proponowanych w WSTH w Nysie obejmuje kierunki: etyka w nauczaniu (Instytut Pedagogiki), menedżer turystyki rekreacji, turystyka śródziemnomorska z elementami turystyki uzdrowiskowej i Spa, turystyka krajów biblijnych, pedagogika czasu wolnego z turystyką i rekreacją (Instytut Turystyki), promocja zdrowia i odnowa biologiczna, poradnictwo żywieniowe i dietetyczne, zdrowie publiczne i środowiskowe, promocja zdrowia z elementami zdrowia

¹⁰⁰ Informacje na podstawie: www.pwsz.nysa.pl (08.08.2013)

publicznego (Instytut Promocji Zdrowia), doradztwo personalno-zawodowe z elementami public relations, medioznawstwo i zarządzanie informacją oraz dziennikarstwo i komunikacja medialna (Instytut Mediów i Nauk Społecznych)¹⁰¹.

8.5. Podsumowanie *Infrastruktura społeczna*

Na terenie gminy Nysa następuje rozwój infrastruktury medycznej, jednak procesy te dotyczą w większości obszaru miasta.

Liczba placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy Nysa cechuje się liniowym wzrostem, przy czym w większym stopniu dotyczy on miasta, gdzie w latach 2005-2011 liczba POZ zwiększyła się ponad dwukrotnie. Tym samym liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10 tys. ludności w gminie kształtuje się na poziomie 6 jednostek, co jest sytuacją nieznacznie lepszą niż w skali kraju czy województwa opolskiego, gdzie na 10 tys. ludności przypada 5 placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Rozwinięta w gminie Nysa jest także sieć aptek – na jedną aptekę ogólnodostępną przypada 2.781 osób, tj. znacznie mniej niż wynosi średnia krajowa (3.211 osób na 1 aptekę), województwa opolskiego (3.334 osób na 1 aptekę) i powiatu nyskiego (3.293 osób na 1 aptekę). Oprócz placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej i aptek, w zakresie ochrony zdrowia mieszkańcy mogą korzystać ze specjalistycznej opieki w Szpitalu Powiatowym im. Błogosławionej Siostry Elżbietanki Marii Merkert w Nysie (prowadzącym 16 oddziałów i 14 poradni), zespołu ratownictwa medycznego oraz oferty Nyskiego Centrum Kardiologii Polsko-Amerykańskich Klinik Serca.

Na terenie gminy Nysa istnieje szeroka oferta pomocy społecznej osób potrzebujących wsparcia.

Pomoc społeczną w gminie Nysa prowadzi Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie. W zakresie świadczeń OPS w Nysie prowadzi wypłatę świadczeń rodzinnych (zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłku rodzinnego), świadczeń opiekuńczych (zasiłku pielęgnacyjnego i świadczeń pielęgnacyjnych), świadczeń alimentacyjnych i zapomóg z tytułu urodzenia dziecka. Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne, zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych w gminie maleje (od 2007 roku), wzrastają z kolei liczby wypłacanych świadczeń i zasiłków pielęgnacyjnych. OPS w Nysie prowadzi także usługi opiekuńcze (popyt na tego rodzaju usługi rośnie w gminie z roku na rok), prace społecznie-użyteczne, wypłatę dodatków mieszkaniowych, zasiłków celowych, zasiłków stałych i okresowych oraz ponosi odpłatność za świadczenia w zakresie dożywiania, pobytu w domu pomocy społecznej, rodzinach zastępczych, Pogotowiu Interwencji Społecznych i Domu Dziecka. W ramach działalności OPS w Nysie prowadzone są: Klub Integracji Społecznej i Klub Umiejętności Społecznych, Inkubator Organizacji Społecznych oraz Świetlica Środowiskowa z programem zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży. Na terenie gminy podejmowane są także działania na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych, które mają możliwość uzyskania wsparcia i pomocy w Dziennym Domu Pobytu im. Jerzego Kozarzewskiego w Nysie czy Środowiskowym Domu Samopomocy w Nysie, zaś osoby bezdomne mogą skorzystać z dostępnej w mieście noclegowni.

Poziom bezpieczeństwa w gminie Nysa zwiększa się w wyniku podejmowanych inwestycji oraz działań prowadzonych przez funkcjonariuszy Policji, Straży Miejskiej i Straży Pożarnej.

Bezpieczeństwa na terenie gminy Nysa strzegą funkcjonariusze Policji, Straży Pożarnej oraz Straży Miejskiej. W Komendzie Powiatowej Policji w Nysie, na terenie gminy pracuje 12 dzielnicowych. Policjanci na terenie powiatu nyskiego najczęściej mają styczność z przestępstwami o charakterze kryminalnym, w tym zwłaszcza z kradzieżami i włamaniami. Ogółem w powiecie stwierdzono w 2011 roku 5.265 przestępstw, co daje wskaźnik na poziomie 369,5 przestępstw na 1.000 ludności.

¹⁰¹ Informacje na podstawie www.wsth.nysa.pl, www.gwsh.pl (01.09.2013)

Wykrywalność przestępstw stwierdzonych na terenie powiatu nyskiego kształtuje się na poziomie 77,1% i jest nieznacznie wyższa niż wykrywalność przestępstw w skali województwa (73,5%). Do przestępstw o najwyższym stopniu wykrywalności należą zabójstwa (100%), przestępstwa drogowe (99,1%), przestępstwa o charakterze gospodarczym (97,4%), uszczerbek na zdrowiu (91,4%) oraz udział w bójce lub pobiciu (89,4%). Najniższa wykrywalność przestępstw występuje w przypadku kradzieży samochodu – jedynie 36,7%, przy czym policjanci z powiatu nyskiego są w tym obszarze skuteczniejsi niż wynosi średnia w województwie opolskim (27,1%).

Jednostki Państwowej Straży Pożarnej na terenie gminy Nysa w 2012 roku wyzwane były do 555 zdarzeń, w tym 293 pożarów, 241 zagrożeń miejscowych i 21 fałszywych alarmów, zaś jednostki ochotniczych staży pożarnych na terenie gminy uczestniczyły w 2012 roku łącznie w 82 zdarzeniach, w tym 51 pożarach i 31 miejscowych zagrożeniach, a raz były wzywane do fałszywego alarmu.

Wyniki działania Straży Miejskiej w Nysie koncentrują się wokół pouczeń, zwrócenia uwagi, ostrzeżenia lub zastosowania innego środka oddziaływania wychowawczego, a także wystawionych mandatów i wniosków skierowanych do sądu. Wśród powodów podjęcia działań przez Straż Miejską w Nysie dominują zdecydowanie wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, znacznie rzadziej są to przepisy wynikające z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi, z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, wykroczenia przeciwko urządzeniom publicznym, a także wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia, przeciwko obyczajności publicznej, przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu czy ustawie o odpadach. Sporadycznie działania Straży Miejskiej w Nysie dotyczą wykroczeń przeciwko zdrowiu czy ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (SM, 2012). Ponadto w ramach swoich działań strażnicy miejscy dokonują unieruchomień pojazdów przez zastosowanie urządzeń do blokowania kół, usunięcia pojazdów z drogi, zabezpieczają miejsca przestępstw, katastrof czy innych wydarzeń, chronią obiekty komunalne i urządzenia użyteczności publicznej, ujawniają przestępstwa, przekazują osoby w ręce policji, konwojują dokumenty, wartości pieniężne czy przedmioty wartościowe na rzecz gminy, a także uczestniczą we wspólnych patrolach z policjantami z Wydziału Ruchu Drogowego oraz Referatu Dzielnicowych.

W zakresie bezpieczeństwa na terenie gminy Nysa szczególne znaczenie ma wykonany nowoczesny system monitoringu wizyjnego miasta, dofinansowany z rządowego programu ograniczania przestępczości i zachowań aspołecznych „Razem bezpieczniej” obszar 4.1 Bezpieczeństwo w miejscach publicznych i w miejscu zamieszkania, realizowanego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. W wyniku zainstalowanego systemu Strażnicy Miejscy podjęli w I półroczu 2013 roku¹⁰² łącznie 288 interwencji, z których większość dotyczyła spożywania alkoholu, a także kwestii nieprawidłowego parkowania, awarii urządzeń, postoju na przejściu dla pieszych oraz zanieczyszczania miejsc publicznych. Ponadto w celu przeciwdziałania patologiom i uzależnieniom (szczególnie alkoholizmowi i narkomanii) władze gminy Nysa realizują działania podejmowane na podstawie „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nysa” oraz gminnych programów tj.: „Gminnego Programu Profilaktyki” i „Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”, „Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii”, „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie”, a także „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2012-2014”.

Na terenie gminy Nysa zwiększa się odsetek dzieci uczęszczających do żłobków i przedszkoli, przy jednoczesnym występowaniu zjawisk związanych z niżem demograficznym w szkołach podstawowych i gimnazjach. Obserwowane jest także zmniejszające się zainteresowanie szkolnictwem ogólnokształcącym na rzecz ponadgimnazjalnego szkolnictwa zawodowego.

¹⁰² Dane dotyczą okresu 1.01.2013-16.07.2013.

W zakresie szkolnictwa należy szczególnie zwrócić uwagę na zwiększającą się liczbę dzieci korzystających z opieki w żłobkach oraz przedszkolach – liczba dzieci przebywających w żłobkach w gminie Nysa podwoiła się na przestrzeni lat 2004-2012, zaś odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym kształtuje się na poziomie 76,2% (dla dzieci 3-5 lat) oraz 77,7% (dla dzieci 3-6 lat). Warto podkreślić, iż edukacja przedszkolna jest bardziej powszechna w mieście niż na terenach wiejskich gminy, gdzie obejmuje mniej niż połowę (46,5%) wszystkich dzieci w wieku 3-5 lat i 3-6 lat (w mieście jest to 87,5% i 89,2%). Sytuacja w zakresie odsetka dzieci objętych edukacją przedszkolną w gminie Nysa jest podobna do sytuacji w powiecie nyskim i województwie opolskim, a jednocześnie nieznacznie lepsza niż wskazują dane dla całego kraju. W skali kraju do przedszkoli uczęszcza bowiem 69,7% dzieci w wieku 3-5 lat oraz 71,6% dzieci w wieku 3-6 lat. Zmiany w odsetku liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli w gminie Nysa odznaczają się jednak stosunkowo najmniejszą dynamiką – na przestrzeni lat 2004-2012 odsetek dzieci przedszkolnych w wieku 3-5 zwiększył się w gminie o 18,6% (w skali kraju odnotowano wzrost aż o 31,5%), zaś dzieci w wieku 3-6 lat o 10,9% (w skali kraju 17,9%).

Dane statystyczne wskazują na stałe zjawisko ubywania dzieci w szkołach podstawowych, przy czym tendencja spadkowa w zakresie liczby uczniów szkół podstawowych obejmuje zarówno gminę Nysa i powiat nyski, jak również województwo opolskie i kraj. Zaawansowanie tego procesu jest jednak większe w jednostkach na terenie województwa opolskiego niż w skali kraju. Ogółem w Polsce liczba dzieci w szkołach podstawowych zmniejszyła się o 27,4%; w przypadku województwa opolskiego odnotowano spadek o 35,5%, zaś w powiecie nyskim o 40,6%. Szczególnie trudna sytuacja dotyczy jednak terenów wiejskich gminy Nysa, gdzie na przestrzeni lat 2002-2012 liczba uczniów szkół podstawowych zmniejszyła się o 56,9%, zaś absolwentów – o 54,3% (ogółem w gminie Nysa w latach 2004-2012 ubyło 36,8% dzieci w szkołach podstawowych).

W przypadku gimnazjów, podobnie jak w szkołach podstawowych, obserwowany jest spadek liczby uczniów i absolwentów – zjawisko to również dotyczy innych szczebli podziału administracyjnego – jednak wraz z przechodzeniem na niższe szczeble, obserwowana jest większa jego dynamika. W skali kraju w latach 2002-2012 liczba uczniów szkół gimnazjalnych zmniejszyła się o 32,1%; w województwie opolskim o 36,9%; w powiecie nyskim o 37,7%; zaś w gminie Nysa – aż o 39,9%.

Porównanie liczby uczniów w zasadniczych szkołach zawodowych w gminie w 2011 i 2005 roku wskazuje na zmniejszenie się jej o 6,7% - pod tym względem sytuacja jest podobna jak w kraju, gdzie liczba uczniów zasadniczych szkół zawodowych zmniejszyła się o 6,9% oraz lepsza niż w województwie opolskim, w którym zanotowano 14,4% spadek liczby uczniów ZSZ. Z kolei liczba absolwentów ZSZ w gminie od 2005 roku stale rośnie – z 137 osób w 2005 roku do 193 osób w 2011 roku, co oznacza wzrost na poziomie 40,9%. Gmina Nysa wyróżnia się w sposób istotny na tle kraju, gdzie liczba absolwentów ZSZ wzrosła w latach 2005-2011 zaledwie o 3,2%; ale także na tle województwa opolskiego (wzrost liczby absolwentów o 11,9%) i powiatu nyskiego (wzrost o 24,9%).

Pozytywnym zjawiskiem w gminie jest rosnący od kilku lat odsetek uczniów wybierających naukę w szkołach zawodowych (głównie technika), przy malejącej liczbie uczniów szkół ogólnokształcących. Od 2004 roku liczba uczniów liceów ogólnokształcących na terenie gminy Nysa spada – w 2004 roku uczęszczało do nich 2.051 uczniów (maksymalna wartość), zaś w 2012 roku liczba uczniów LO wyniosła 1.355 osób. Tym samym odnotowano spadek o 696 uczniów, tj. 33,9%. Dla porównania można wskazać, iż w skali kraju spadek liczby uczniów liceów ogólnokształcących na przestrzeni lat 2004-2012 wyniósł 22%.

W technikum na terenie gminy Nysa zwiększa się liczba uczniów – w 2012 roku uczęszczało się do nich 1.485 uczniów (czyli więcej niż do liceów ogólnokształcących), o 572 więcej niż w 2004 roku. Stanowiło to wzrost na poziomie 62,7%. We wszystkich jednostkach obserwowany w latach 2004-2012 był wzrost zainteresowania uczniów technikami, jednak nigdzie nie był on tak znaczny jak w gminie Nysa. W skali kraju liczba uczniów techników zwiększyła się o 37,9%; w województwie

opolskim o 51,2%; zaś w powiecie nyskim – o 58,2%. Z kolei liczba absolwentów techników w gminie Nysa w okresie 2006-2012 zwiększyła się o 79 osób (tj. o 33,5%). Szkoły techniczne są coraz chętniej wybierane przez dziewczęta – w 2006 roku kobiety stanowiły 36,5% ogółu uczniów techników, zaś w 2012 roku – już 43,3%. Sytuacja w gminie Nysa w tym zakresie nie odbiega od sytuacji w powiecie, województwie oraz kraju.

Powyższe dane wskazują wyraźnie, iż nyskie szkoły doświadczają skutków niżu demograficznego. Rodzi to nieodzowne pytania związane z likwidacją placówek, dojazdami dzieci do szkół czy koniecznością zwalniania i przekwalifikowania nauczycieli. Przy obecnych liczbach uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach niemożliwe jest utrzymanie infrastruktury szkolnej w niezmienionej formie – jedną z możliwości jest zmniejszanie liczebności klas, co wpłynęłoby na poprawę jakości kształcenia oraz zminimalizowało konieczność zwolnień wśród nauczycieli, jednak działanie to wymaga olbrzymich nakładów finansowych (wydatki na edukację i oświatę już teraz stanowią największą część wydatków gminy). Innym rozwiązaniem jest przekazywanie placówek szkolnych stowarzyszeniom – jest to rozwiązanie coraz częściej spotykane, także w skali kraju, szczególnie w przypadku małych placówek wiejskich, których utrzymywanie, z uwagi na znaczne koszty, jest dla gmin nierentowne i nieopłacalne¹⁰³. Drugim trendem obserwowanym w nyskim szkolnictwie jest zmieniający się profil kształcenia – młodzi ludzie i ich rodzice, zdając sobie sprawę z trudnej sytuacji na rynku pracy absolwentów szkół ogólnokształcących oraz humanistycznych kierunków studiów, coraz częściej decydują się na naukę w technikum. Ich główną zaletą jest fakt, że jako szkoła zawodowa pozwalają zdobyć konkretny zawód, a dzięki egzaminom maturalnym umożliwiają kontynuowanie kształcenia na studiach wyższych. Utrzymanie tego trendu powinno być szczególnie ważne w gminie Nysa, borykającej się z dużym problemem bezrobocia, szczególnie wśród osób z niskim poziomem wykształcenia, bez wykształcenia średniego, bez zawodu czy wśród absolwentów.

9. Sfera finansów

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały kwestie związane z budżetem gminy Nysa: struktura wydatków i dochodów, zadań własnych, zleconych i powierzonych, a także wysokości podejmowanych inwestycji. Uzupełnieniem informacji o stanie finansów gminy jest analiza wsparcia finansowego, jakie uzyskano w ramach zrealizowanych projektów unijnych.

9.1. Budżet gminy

Dochody budżetu gminy Nysa kształtują się na poziomie 143.201.169,39 zł (GUS, 2012) – jest to druga pod względem wielkości wysokość gminnych dochodów na przestrzeni lat 2008-2012. Najwyższe dochody, na poziomie 157.428.869,68 zł, gmina osiągnęła w 2010 roku. Również w tym roku odnotowano najwyższe dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca – 2675,04 zł. Wysokie wartości osiągnięto również w 2012 roku, gdy ukształtowały się na poziomie 2.450,69 zł, wyraźnie wyższym niż w latach 2008-2009 (około 2.100 zł).

Wydatki gminy Nysa w 2012 roku (gdy przekroczyły 153 mln zł), a jednocześnie wyższe niż w 2008 roku (gdy kształtowały się na poziomie 120 mln zł). Najwyższy poziom wydatków gminy w

¹⁰³ O skutkach niżu demograficznego w placówkach edukacyjnych w gminie Nysa szerzej traktuje *Program Oświatowy Gminy Nysa na lata 2013-2020*.

przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w 2010 roku (2.664,5 zł), przy czym od tego roku ich wysokość spadała, osiągając wartość 2.475,53 zł w 2012 roku.

W latach 2009, 2011 i 2012 obserwowana jest sytuacja, w której wydatki na 1 mieszkańca gminy przewyższają osiągnięte dochody na 1 mieszkańca. Były to lata, w których odnotowano ujemne saldo budżetu gminy (tj. wydatki przewyższyły dochody). Najwyższe ujemne saldo odnotowano w 2011 roku, gdy różnica między dochodami a wydatkami wyniosła -16,35 mln zł; zaś w 2012 roku wydatki przewyższyły dochody gminy o około 1,45 mln.

Tabela 90. Dochody i wydatki budżetu gminy Nysa, lata 2008-2012.

	2008	2009	2010	2011	2012
dochody ogółem	128.550.861,74	126.665.551,35	157.428.869,68	137.571.199,33	143.201.169,39
dochody na 1 mieszkańca	2.157,22	2.136,55	2.675,04	2.345,51	2.450,69
wydatki ogółem	120.936.756,23	139.628.552,90	156.808.679,81	153.921.654,23	144.652.675,88
wydatki na 1 mieszkańca	2.029,45	2.355,21	2.664,50	2.624,28	2.475,53
Różnica dochody-wydatki	7.614.105,51	-12.963.001,55	620.189,87	-16.350.454,90	-1.451.506,49

Źródło: BDL/GUS.

Dochody gminy Nysa pochodzą przeważnie z realizacji zadań własnych – z tego tytułu uzyskano 126,9 mln dochodu (GUS, 2012). Najwyższe dochody z zadań własnych gmina osiągnęła w 2010 roku – 141 mln zł. Dochody budżetowe z zadań zleconych kształtowały się w latach 2008-2012 na poziomie 15-16 mln zł.

W dochodach budżetowych gminy Nysa dominują dochody bieżące – ich wartość systematycznie rośnie. W 2008 roku osiągnięto dochód na poziomie 115,9 mln zł; zaś najwyższe dochody bieżące wystąpiły w 2012 roku, gdy kształtowały się na poziomie 133,8 mln zł. Dochody majątkowe gminy stanowią znacznie mniejszą część ogółu dochodów. Najwyższe dochody majątkowe osiągnięto w 2010 roku (34,6 mln zł), zaś najniższe – w 2011 roku (5,9 mln zł).

Tabela 91. Dochody w gminie Nysa, lata 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
rodzaj zadań					
zadania własne	112.733.836,98	110.932.729,03	141.049.903,77	121.073.219,89	126.903.099,92
zadania zlecone	15.719.781,07	15.697.324,16	16.331.965,91	16.477.379,44	16.278.262,50
zadania powierzone	97.243,69	35.498,16	47.000,00	20.600,00	19.806,97
typ dochodów					
Dochody bieżące	115.791.550,76	117.383.347,74	122.856.223,20	131.585.300,27	133.859.076,37
Dochody majątkowe	12.746.499,87	9.282.203,61	34.572.646,48	5.985.899,06	9.342.093,02

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu gminy Nysa za rok 2008, 2009, 2010, 2011, 2012.

Wydatki gminy Nysa w zdecydowanej większości realizowane są na *zadania własne* gminy. Na ten typ zadań przeznaczają się od 105 mln w 2008 roku do 128 mln w 2012 roku, przy czym maksymalna wysokość wydatków na zadania własne odnotowana została w 2010 roku – 140.429.713,90 zł. Wartość wydatków na zadania zlecone na przestrzeni lat 2008-2012 kształtuje się na poziomie około 16 mln zł, zaś wydatki na zadania powierzone ww. okresie czasu podlegały znacznym wahaniom. Najwięcej na zadania powierzone wydano w 2008 roku (97 tys. zł), w kolejnych latach wartość tych wydatków malała. W 2012 roku zadania powierzone oznaczały dla gminy wydatek w wysokości 19,8 tys. zł.

W wydatkach gminnych dominują wydatki bieżące – zwiększały się one z 98,2 mln zł w 2008 roku do 123,8 mln zł w 2012 roku. Wysokość wydatków majątkowych w poszczególnych latach warunkowana była w znacznej mierze wysokością podejmowanych w gminie inwestycji.

Tabela 92. Wydatki w gminie Nysa, lata 2008-2012.

	2008	2009	2010	2011	2012
rodzaj zadań					
zadania własne	105.119.731,4	123.895.552,1	140.429.713,9	137.423.674,7	128.354.806,4
zadania zlecone	15.719.781,07	15.697.324,16	16.331.965,91	16.477.379,44	16.278.062,50
zadania powierzone	97.243,69	35.676,61	47.000,00	20.600,00	19.806,97
typ wydatków					
wydatki bieżące	98.217.314,62	105.405.404,7	115.135.275,1	122.906.576,3	123.872.253,9
wydatki majątkowe	22.719.441,61	34.223.148,11	41.673.404,68	31.015.077,92	20.780.421,89
bez inwestycyjnych	2.263.788,00	7.258.818,00	7.542.400,00	6.423.100,00	3.130.000,00
inwestycje	20.455.653,61	26.964.330,11	34.131.004,68	24.591.977,92	17.650.421,89

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu gminy Nysa za rok 2008, 2009, 2010, 2011, 2012.

Struktura dochodów gminy Nysa wg klasyfikacji budżetowych wskazuje na największe źródło dochodów, jakimi są dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej. Ich udział w ogóle dochodów w latach 2008-2012 podlega wahaniom, pozostając jednak podstawowym źródłem dochodów gminy. Dochody w tym dziale stanowią od 34,8% w 2010 roku do maksymalnie 46,2% w 2008 roku, przy czym w 2012 roku ich udział w ogóle dochodów gminy kształtuje się na poziomie 42,5%. Na drugim miejscu pod względem udziału w ogóle dochodów znajdują się dochody z działu 758 Różne rozliczenia, stanowiąc 23,8% dochodów gminy (2012 rok). W latach poprzednich wartość ta wahała się między 20,7% (2010 rok) a 26,4% (2009 rok). Trzecim źródłem dochodów gminy wg klasyfikacji budżetowych jest pomoc społeczna – osiągnięte dochody z tego tytułu stanowiły w latach 2008-2012 około 15-16% dochodów gminy.

Tabela 93. Dochody budżetu gminy wg klasyfikacji budżetowych w %, lata 2008-2012.

	2008	2009	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2008
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	0,6	0,7	0,5	0,6	0,7	0,1
Dział 600 - Transport i łączność	1,3	2,4	7,3	2,3	2,2	0,9
Dział 630 - Turystyka	4,3	0,0	0,1	0,2	0,9	-3,4
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	8,0	8,5	15,9	4,1	8,8	0,8
Dział 710 - Działalność usługowa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,003	0,003
Dział 750 - Administracja publiczna	1,2	1,2	1,0	1,4	1,2	0
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz	0,01	0,1	0,2	0,1	0,01	0
Dział 752 - Obrona narodowa	0	0,0	0,0	0,0	0,001	0,001
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,2	0,3	0,2	0,1	0,3	0,1
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	42,9	41,9	34,8	46,2	42,5	-0,4
Dział 758 - Różne rozliczenia	23,4	26,4	20,7	24,8	23,8	0,4
Dział 801 - Oświata i wychowanie	1,9	1,7	1,3	1,5	1,5	-0,4
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0
Dział 852 - Pomoc społeczna	14,7	15,5	13,9	16,3	15,8	1,1
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,1	0,2	0,2	0,4	0,8	0,7
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	0,8	0,6	0,5	0,5	0,6	-0,2
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,4	0,4	2,0	1,4	0,7	0,3
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,1	0,0	0,1	0,02	0,3	0,2
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	0,01	0,1	1,3	0,004	0,01	0
Dział 926 - Kultura fizyczna						
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0

Źródło: BDL/GUS.

Największy udział w wydatkach gminy Nysa mają wydatki klasyfikowane w Dziale 801, tj. oświata i wychowanie, stanowiąc około 1/3 całości wydatków gminy. Od 2009 roku wydatki oświatowe stale się zwiększają, a ich udział wzrasta z 28,8% (2009 rok) do 33% (2012 rok). Budżet gminy obciążają w znacznym stopniu także wydatki związane z pomocą społeczną, stanowiące około 1/5 całości wydatków gminy (18-20% w latach 2008-2012). Trzecią pod względem wielkości grupę wydatków gminy stanowią wydatki klasyfikowane w Dziale 600 – Transport i łączność. Ich udział w ogóle wydatków rósł w latach 2008-2010 z 11,6% do maksymalnego poziomu 17,4% w 2010 roku. W latach 2011-2012 następowało zmniejszanie się wydatków związanych z transportem i łącznością, w 2012 roku ich udział w wydatkach ogółem wyniósł 9,8%.

Do wydatków, które charakteryzują się w latach 2008-2012 największą dynamiką wzrostu w budżecie gminy Nysa, należą wydatki związane z ochroną zdrowia (przyjmując wydatki z 2008 roku jako 100% wydatki na ochronę zdrowia w 2012 roku wyniosły 341%), pozostałymi zadaniami w zakresie polityki społecznej (269%), obsługi długu publicznego (258%) oraz gospodarką mieszkaniową (223%). W 2012 roku zmniejszają się w porównaniu do 2008 roku wydatki gminy związane z działalnością usługową, szkolnictwem wyższym, różnymi rozliczeniami, kulturą fizyczną,

bezpieczeństwem publicznym i ochroną przeciwpożarową, gospodarką komunalną i ochroną środowiska oraz rolnictwem i łowiectwem.

Tabela 94. Wydatki budżetu gminy Nysa wg klasyfikacji budżetowych w %, lata 2008-2012.

	2008	2009	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2008
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	2,7	2,7	4,1	3,5	2,2	-0,5
Dział 600 - Transport i łączność	11,6	15,7	17,4	11,2	9,8	-1,8
Dział 630 - Turystyka	3,2	0,7	0,5	2,2	2,9	-0,3
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	3,0	3,8	2,8	6,0	5,6	2,6
Dział 710 - Działalność usługowa	0,5	0,4	0,4	1,8	0,2	-0,3
Dział 750 - Administracja publiczna	9,8	9,9	8,3	7,9	8,7	-1,1
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,01	0,1	0,2	0,1	0,0	-0,01
Dział 752 - Obrona narodowa	0	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,4	1,3	1,1	1,2	1,1	-0,3
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	-0,1
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	0,6	0,2	0,5	0,9	1,3	0,7
Dział 758 - Różne rozliczenia	0,5	0,6	0,4	1,0	0,3	-0,2
Dział 801 - Oświata i wychowanie	32,7	28,8	27,4	30,8	33,0	0,3
Dział 803 - Szkolnictwo wyższe	0,6	0,4	0,3	0,4	0,4	-0,2
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,6	0,7	0,8	0,8	1,6	1
Dział 852 - Pomoc społeczna	20,0	18,1	18,3	20,2	19,1	-0,9
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,6	0,7	0,7	0,9	1,3	0,7
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	1,6	1,2	1,2	1,3	1,5	-0,1
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5,9	7,2	5,4	5,4	4,8	-1,1
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	3,5	4,8	4,3	3,5	5,3	1,8
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport (2008-2010)	1,3	2,9	5,8	1,0	1,0	-0,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0

Źródło: BDL/GUS.

9.2. Korzystanie ze środków UE

Gmina Nysa korzysta z możliwości pozyskania dofinansowania prowadzonych projektów z różnego rodzaju programów UE. W latach 2002-2012 korzystano: ze środków przedakcesyjnych (do V.2004 roku), środków perspektywy finansowej na lata 2004-2006 oraz środków perspektywy finansowej na lata 2007-2013. Obecnie trwają prace przygotowawcze do perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020.

Wnioski o przyznanie środków przez gminę Nysa składane były w ramach:

- Funduszu Spójności,
- „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego” (RPO WO),
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW),
- „Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska” (POWT),
- „Programu Infrastruktura i Środowisko” (POIŚ),
- „Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki” (POKL).

We wskazanym okresie (2002-2012) gmina Nysa złożyła ogółem 272 wnioski na łączną kwotę 256.886.928,12 zł, w tym dofinansowanie – 162.109.993,79 zł. Uzyskano dofinansowanie dla 190 wniosków, tj. 70% spośród złożonych, na łączną kwotę 189.184.760,26 zł, tj. 74% wnioskowanej wartości całkowitej projektów (kwota dofinansowania wyniosła 130.850.955,50 zł). Najwięcej projektów z dofinansowaniem zewnętrznym realizowano w gminie Nysa w 2008 roku: 34 projekty, jednak najwyższe dofinansowanie uzyskano w 2006 roku: ponad 73 mln zł, co było związane z realizacją dużego projektu inwestycyjnego „Odprowadzenie ścieków sanitarnych z miasta Nysy i wsi Gminy Nysa” (wnioskowane dofinansowanie wynosiło około 62 mln zł).

Tabela 95. Projekty realizowane w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	Liczba projektów	Wartość całkowita	Uzyskane dofinansowanie	Wkład gminy
2002-2005	25	4.307.949,00 zł	2.182.054,31 zł	2.119.949,69 zł
2006	18	91.271.349,50 zł	73.038.810,39 zł	18.234.282,85 zł
2007	15	1.155.932,67 zł	752.112,11 zł	388.880,56 zł
2008	34	10.402.096,00 zł	8.105.821,00 zł	2.259.108,00 zł
2009	32	26.489.754,12 zł	15.763.762,59 zł	10.644.874,24 zł
2010	26	19.856.314,33 zł	10.762.685,73 zł	9.093.188,90 zł
2011	25	28.741.354,87 zł	16.356.852,20 zł	12.384.502,46 zł
2012	6	6.960.009,77 zł	3.888.857,01 zł	3.071.152,76 zł

Źródło: Informacje Gminy Nysa (http://www.nysa.eu/strona-19-projekty_unia_europejska.html)

Ogółem, w latach 2002-2012 w gminie Nysa złożono 113 wniosków na projekty inwestycyjne, których wartość całkowita wynosiła 239.823.006,05 zł, a zakładana kwota dofinansowania – 149.451.991,89 zł. Ostatecznie uzyskano dofinansowanie dla 93 projektów (tj. 82,3% złożonych) o wartości całkowitej 178.479.046,98 zł (w tym dofinansowanie 122.983.011,89 zł).

Szczytowym rokiem realizacji projektów inwestycyjnych pod względem liczbowym był 2009 rok, gdy prowadzono ich 29, zaś pod względem kosztów i uzyskanego dofinansowania – 2006 rok. W 2006 roku uzyskało dofinansowanie 9 projektów na poziomie 72,3 mln zł, przy czym całkowity koszt zrealizowanych zadań wyniósł ponad 90 mln zł.

Tabela 96. Projekty inwestycyjne realizowane w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	Liczba projektów	Wartość całkowita	Uzyskane dofinansowanie	Wkład gminy
2002-2005	5	2.976.803,00 zł	1.522.977,31 zł	1.453.825,69 zł
2006	9	90.350.781,79 zł	72.284.525,15 zł	18.066.256,64 zł
2007	3	659.146,05 zł	365.593,89 zł	278.352,16 zł
2008	18	7.070.158,32 zł	5.495.382,95 zł	1.534.248,48 zł
2009	29	26.064.683,90 zł	15.399.715,42 zł	10.576.851,19 zł
2010	17	18.363.696,56 zł	9.759.703,38 zł	8.603.993,18 zł
2011	11	27.440.740,36 zł	15.387.855,79 zł	12.052.884,57 zł

2012	1	5.553.037,00 zł	2.767.258,00 zł	2.785.779,00 zł
łącznie	93	178.479.046,98 zł	122.983.011,89 zł	55.352.190,91 zł

Źródło: Informacje Gminy Nysa (http://www.nysa.eu/strona-19-projekty_unia_europejska.html)

W przypadku projektów „miękkich”, w latach 2002-2012 złożono 158 wniosków o wartości całkowitej 17.063.922,07 zł. Wnioskowane dofinansowanie kształtowało się na poziomie 12.658.001,90 zł. Ostatecznie zrealizowano 97 projektów (61,4% złożonych wniosków) o łącznej wartości całkowitej 10.705.713,28 zł, w tym 7,9 mln zł uzyskano w ramach dofinansowania.

Najwyższą wartością całkowitą oraz najwyższym dofinansowaniem charakteryzowały się projekty „miękkie” zrealizowane w 2008 roku: 16 projektów o łącznej wartości całkowitej 3,3 mln zł, przy dofinansowaniu na poziomie 2,6 mln zł.

Tabela 97. Projekty „miękkie” realizowane w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	Liczba projektów	Wartość całkowita	Uzyskane dofinansowanie	Wkład gminy
2002-2005	20	1.331.146,00 zł	659.077,00 zł	666.124,00 zł
2006	9	920.567,71 zł	754.285,24 zł	168.026,21 zł
2007	12	496.786,62 zł	386.518,22 zł	110.528,40 zł
2008	16	3.331.937,68 zł	2.610.438,21 zł	724.859,87 zł
2009	13	425.070,22 zł	364.047,17 zł	68.023,05 zł
2010	9	1.492.617,77 zł	1.002.982,35 zł	489.195,72 zł
2011	13	1.300.614,51 zł	968.996,41 zł	331.617,89 zł
2012	5	1.406.972,77 zł	1.121.599,01 zł	285.373,76 zł
łącznie	97	10.705.713,28 zł	7.867.943,61 zł	2.843.748,90 zł

Źródło: Informacje gminy Nysa (http://www.nysa.eu/strona-19-projekty_unia_europejska.html)

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 gmina Nysa złożyła 9 wniosków o łącznej wartości całkowitej 6.614.343,44 zł, w tym dofinansowanie 6.195.381,57 zł. Uzyskano dofinansowanie dla 12 projektów, których wartość całkowita wynosiła 4.384.336,66 zł. Kwota przyznanego dofinansowania w ramach projektów PO KL w gminie wyniosła łącznie ponad 4 mln zł.

Tabela 98. Projekty realizowane w gminie Nysa w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.

	Liczba projektów	Wartość całkowita	Kwota dofinansowania	Wkład gminy
2008	2	982.444,82 zł	893.906,29 zł	88.538,53 zł
2009	3	932.184,77 zł	852.590,67 zł	79.594,10 zł
2010	4	1.136.402,40 zł	1.006.065,16 zł	130.337,24 zł
2011	3	1.334.304,67 zł	1.267.524,67 zł	66.780,00 zł
łącznie	12	4.385.336,66 zł	4.020.086,79 zł	365.249,87 zł

Źródło: Informacje gminy Nysa (http://www.nysa.eu/strona-19-projekty_unia_europejska.html).

W ramach PO KL gmina Nysa zrealizowała następujące projekty:

- Aktywizacja społeczno-zawodowa klientów OPS w Nysie (projekt systemowy); Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL) 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (edycja 2008-2012)
- Nowoczesny Przedszkolak; Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 (POKL) 9.1.1. Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej (2008)
- Aktywny lider filarem odnowy wsi; Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) 6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich (2009)

- Drogowskazy; Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL) 9.1.2. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów (2009)
- Prawidłowa postawa to ważna sprawa! Gmina Nysa-Gminny Zarząd Oświaty; Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL) 9.4 Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty (2010)
- Program zajęć dodatkowych wspierających rozwój kompetencji kluczowych uczniów szkół gimnazjalnych województwa opolskiego w roku szkolnym 2010/2011 (projekt systemowy); Program Operacyjny Kapitał Ludzki, (POKL) 9.1.2. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów (2010)
- Po(d)stawa urzędnika – wiedza i etyka; Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL) działanie 5.2.1 Modernizacja zarządzania w administracji samorządowej (2010)
- Jestem z Wenus; Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL) 9.1.2. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów (2011)
- Program indywidualizacji procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkół; Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL) 9.1.2. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów (2011)

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego województwa opolskiego na lata 2007-2013 gmina Nysa złożyła 14 wniosków na realizację projektów¹⁰⁴. Ich wartość całkowita wynosiła 83.674.990,71 zł, a wnioskowana kwota dofinansowania – 43.018.829,42 zł. Ostatecznie uzyskano dofinansowanie dla 9 projektów gminy (tj. 64,3% złożonych), o łącznej wartości 33.844.598,29 zł. Dofinansowanie w ramach tych projektów wyniosło 19.979.337,59 zł. W 2010 roku realizowane były 4 projekty w ramach RPO WO o wartości 17,2 mln zł; w 2009 roku zrealizowano 3 projekty na łączną kwotę 12,6 mln zł. W latach 2008 i 2012 gmina Nysa realizowała po jednym projekcie w ramach RPO WO.

Tabela 99. Projekty realizowane w gminie Nysa w ramach „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2007-2013”.

	Liczba projektów	Wartość całkowita	Kwota dofinansowania	Wkład gminy
2008	1	2.563.749,59 zł	1.997.880,76 zł	565.868,83 zł
2009	3	12.566.707,75 zł	7.956.594,34 zł	4.610.113,41 zł
2010	4	17.242.075,95 zł	8.870.507,24 zł	8.371.568,71 zł
2011	0	0	0	0
2012	1	1.472.065,00 zł	1.154.355,25 zł	317.709,75 zł
Łącznie	9	33.844.598,29 zł	19.979.337,59 zł	13.865.260,70 zł

Źródło: Informacje gminy Nysa (http://www.nysa.eu/strona-19-projekty_unia_europejska.html)

Ogółem, ze środków RPO WO, w latach 2007-2012 realizowane były następujące projekty:

- Przebudowa dróg w pasie ul. Baligrodzkiej i Rejtana w Nysie; „Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2007-2013” (RPO) 3.1.2 Drogi lokalne (2008)
- Adaptacja budynku przy Gimnazjum nr 2 w Nysie na potrzeby Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inkubatora organizacji społecznych; „Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2007-2013” (RPO) 6.1 Rewitalizacja obszarów miejskich (2009)
- Przebudowa Nyskiego Domu Kultury im. Wandy Pawlik przy ul. Wałowej w Nysie/NDK; „Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2007-2013” (RPO) 5.3 Rozwój kultury oraz ochrona dziedzictwa kulturowego (2009)

¹⁰⁴ Informacja dotyczy lat 2007-2012.

- Opolska eSzkoła, szkołą z przyszłością; „Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2007-2013” (RPO) 2.2 Moduły informacyjne, platformy e-usług i bazy danych (2009)
- Zakup taboru autobusowego dla gminy Nysa; „Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2007-2013” (RPO) 3.2 Transport publiczny (2010)
- Budowa instalacji do wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w kogeneracji na bazie gazu ziemnego GZ-50 w Nysie przy ul. Jagiellońskiej 10a - NEC 2010; „Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2007-2013” (RPO) 4.3 Ochrona powietrza, odnawialne źródła energii (2010)
- Zagospodarowanie fortecznej Wieży Ciśnień w Nysie wraz z terenem przyległym; „Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2007-2013” (RPO) 6.2 Zagospodarowanie terenów zdegradowanych (2010)
- Budowa drogi w ulicy Dubois w Nysie – etap I; „Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2007-2013” (RPO) 3.1.2 Drogi lokalne (2010)
- FortFan – markowa turystyka kulturowa na terenie województwa opolskiego. Rozwój wspólnych produktów turystycznych miast Nysa i Kędzierzyn-Koźle (gmina Nysa – Lider Projektu: wkład własny 121.509,87 zł, gmina Kędzierzyn-Koźle Partner Projektu: wkład własny 196.199,88 zł); „Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2007-2013” (RPO) 1.4.2 Usługi turystyczne i rekreacyjno-sportowe świadczone przez sektor publiczny – projekty promocyjne (2012).

Działania na rzecz integracji europejskiej podejmowane przez władze gminy Nysa, w tym stopień realizacji projektów dofinansowanych ze środków unijnych, zostały nagrodzone przez Radę Europy poprzez przyznanie gminie Nysa prestiżowych wyróżnień: Dyplomu Europejskiego, Flagi Honorowej i Plakietki Honorowej¹⁰⁵.

Do ważnych osiągnięć w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania przez władze gminy Nysa należy I miejsce i dofinansowanie w wysokości 2.269.355,74 zł dla projektu „Partnerstwo Nyskie 2020” w ramach konkursu „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego” realizowanego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Partnerstwo Nyskie, którego Liderem jest gmina Nysa, obejmuje 3 powiaty (głubczycki, nyski i prudnicki) oraz 14 gmin z terenu województwa opolskiego (oprócz Nysy są to: Biała, Branice, Głubczyce, Grodków, Kietrz, Korfantów, Lubrza, Łambinowice, Otmuchów, Paczków, Prudnik i Skoroszyce). Celem ogólnym projektu jest „wytworzenie mechanizmów długofalowej współpracy w zakresie wspólnego rozpoznawania i rozwiązywania problemów o charakterze wykraczającym poza granice jednej gminy, tj. działanie na szczeblu ponadlokalnym”¹⁰⁶.

9.3. Podsumowanie Sfera finansów

W budżecie gminy Nysa w ostatnich latach występuje ujemne saldo (wydatki przewyższają dochody). Maleją także wydatki gminy na inwestycje.

W budżecie Gminy Nysa w latach 2009, 2011 i 2012 wydatki przewyższają osiągnane dochody. Najwyższe ujemne saldo odnotowano w 2011 roku, gdy różnica między dochodami a wydatkami

¹⁰⁵ Więcej informacji o przyznanych gminie Nysa przez Radę Europy wyróżnieniach na s. 45.

¹⁰⁶ Za: http://www.nysa.eu/aktualnosc-1-5721-projekt_partnerstwo_nyskie_2020.html (03.09.2013)

wyniosła -16,3 mln zł. W 2012 roku wydatki przewyższyły dochody gminy o około 1,45 mln zł. Dochody gminy Nysa pochodzą przeważnie z realizacji zadań własnych (około 88-89% dochodów) – z tego tytułu uzyskano 126,9 mln zł dochodu (2012 rok). Dochody budżetowe z zadań zleconych kształtowały się w latach 2008-2012 na poziomie 15-16 mln zł (tj. 10-12% dochodów gminy). W dochodach budżetowych gminy Nysa dominują dochody bieżące – ich wartość systematycznie rośnie od 2008 roku (z 115,8 mln zł do 133,8 mln zł). Dochody majątkowe gminy stanowią znacznie mniejszą część ogółu dochodów. Najwyższe dochody majątkowe osiągnięto w 2010 roku (34,6 mln zł; tj. 22% dochodów), zaś najniższe – w 2011 roku (5,9 mln zł, tj. 4,4%).

Wydatki, w zdecydowanej większości, realizowane są na zadania własne gminy (87-90% wydatków). Na ten typ zadań przeznaczona się od 105 mln w 2008 roku do 128 mln w 2012 roku, przy czym maksymalna wysokość wydatków na zadania własne odnotowana została w 2010 roku (140,4 mln zł). Wartość wydatków na zadania zlecone na przestrzeni lat 2008-2012 kształtuje się na poziomie około 16 mln zł (tj. 10-13% wydatków), zaś wydatki na zadania powierzone ww. okresie podlegały znacznym wahaniom (19,8 tys. zł w 2012 roku).

W wydatkach gminnych dominują wydatki bieżące – zwiększały się one z 98,2 mln zł w 2008 roku (81% wydatków) do 123,8 mln zł w 2012 roku (86% wydatków). Wysokość wydatków majątkowych w poszczególnych latach warunkowana była w znacznej mierze wysokością podejmowanych w gminie inwestycji. Najwyższe wydatki majątkowe oraz wchodzące w ich skład wydatki inwestycyjne odnotowano w 2010 roku – na inwestycje przeznaczono wówczas ponad 34 mln zł, stanowiących 22% ogółu wydatków gminy w tym roku. W latach kolejnych udział wydatków na inwestycje w ogóle wydatków malał – do 16% w 2011 roku (gdy realizowano inwestycje na poziomie 24,6 mln zł), a następnie do 12% w 2012 roku (gdy wartość wydatków na inwestycje wyniosła 17,6 mln zł).

Największym obciążeniem dla budżetu gminy Nysa są wydatki związane z oświatą i wychowaniem, pomocą społeczną oraz transportem i łącznością.

Struktura dochodów gminy Nysa wg klasyfikacji budżetowych wskazuje na największe źródło dochodów, jakimi są dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej. Ich udział w ogóle dochodów w latach 2008-2012 podlega wahaniom, pozostając jednak podstawowym źródłem dochodów gminy: w 2012 roku ich udział w ogóle dochodów gminy kształtuje się na poziomie 42,5%. Na drugim miejscu pod względem udziału w ogóle dochodów znajdują się dochody z działu 758 Różne rozliczenia, stanowiąc 23,8% dochodów gminy w 2012 roku, zaś trzecią pod względem wielkości dochodów w gminie klasyfikacją budżetową jest pomoc społeczna – osiągnięte dochody z tego tytułu stanowiły w latach 2008-2012 około 15-16% dochodów gminy.

Największy udział w wydatkach gminy Nysa mają wydatki z działu oświata i wychowanie, stanowiąc około $\frac{1}{3}$ całości wydatków gminy. Od 2009 roku wydatki oświatowe stale się zwiększają, a ich udział wzrasta z 28,8% (2009) do 33% (2012). Budżet gminy obciążają w znacznym stopniu także wydatki związane z pomocą społeczną, stanowiące około $\frac{1}{5}$ całości wydatków gminy (18-20% w latach 2008-2012). Trzecią pod względem wielkości grupę wydatków gminy stanowią wydatki klasyfikowane w Dziale 600 – Transport i łączność. Do wydatków, które charakteryzują się w latach 2008-2012 największą dynamiką wzrostu w budżecie gminy Nysa, należą wydatki związane z ochroną zdrowia, pozostałymi zadaniami w zakresie polityki społecznej, obsługi długu publicznego oraz gospodarką mieszkaniową. Z kolei w 2012 roku zmniejszyły się w porównaniu do 2008 roku wydatki gminy związane z działalnością usługową, szkolnictwem wyższym, różnymi rozliczeniami, kulturą fizyczną, bezpieczeństwem publicznym i ochroną przeciwpożarową, gospodarką komunalną i ochroną środowiska oraz rolnictwem i łowiectwem.

W latach 2007-2012 gmina Nysa zrealizowała łącznie 190 projektów ze wsparciem środków unijnych, o łącznej wartości 189,2 mln zł (w tym 130,85 mln zł dofinansowania).

Gmina Nysa w sposób intensywny korzysta z możliwości uzyskania dofinansowania z różnego rodzaju programów unijnych. W latach 2002-2012 wnioski o przyznanie środków składane były w ramach programów dostępnych w ramach środków przedakcesyjnych (do V 2004), okresu programowania 2004-2006 i okresu programowania 2007-2013 (obecnie trwają przygotowania do nowej perspektywy finansowej, na lata 2014-2020).

We okresie 2002-2012 gmina Nysa złożyła 272 wnioski na łączną kwotę 256.886.928,12 zł, w tym dofinansowanie – 162.109.993,79 zł. Uzyskano dofinansowanie dla 190 wniosków, tj. 70% złożonych, na łączną kwotę 189.184.760,26 zł, tj. 74% wnioskowanej wartości całkowitej (kwota dofinansowania wyniosła 130.850.955,50 zł). Spośród złożonych przez gminę wniosków 42% stanowiły wnioski na projekty inwestycyjne (113 wniosków), zaś pozostałe 58% wnioski na projekty „miękkie” (158 wniosków).

W ramach projektów inwestycyjnych uzyskano dofinansowanie dla 93 wniosków (tj. 82% wszystkich złożonych wniosków na projekty inwestycyjne), o wartości całkowitej 178.479.046,98 zł, w tym dofinansowanie 122.983.011,89 zł. W przypadku projektów „miękkich” odsetek projektów, na które uzyskano dofinansowanie, kształtował się na poziomie 61% (tj. 97 zrealizowanych projektów), zaś kwota uzyskanego dofinansowania – 7,9 mln zł.

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 w gminie Nysa udało się zyskać dofinansowanie dla 12 projektów (tj. 63% złożonych wniosków), o łącznej wartości całkowitej 4.384.336,66 zł, w tym dofinansowanie 4.020.086,79 zł. Natomiast w ramach „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2007-2013” gmina Nysa pozyskała dofinansowanie dla 9 projektów (tj. 64% złożonych wniosków) na kwotę 33.844.598,29 zł. Dofinansowanie w ramach projektów realizowanych z RPO województwa opolskiego w gminie Nysa wyniosło 19.979.337,59 zł.

Lata 2002-2013, a zwłaszcza okres programowania 2007-2013, cechowały się znacznym napływem środków unijnych, mających istotny wpływ na rozwój gminy Nysa. Aktywność gminy w aplikowaniu o środki z budżetu UE zbiega się z okresami budżetowania. Najwyższa aktywność gminy występuje w pierwszych latach każdej perspektywy finansowej, co wynika z faktu, iż na początku każdego okresu budżetowania ogłaszanych jest najwięcej konkursów.

Na podstawie dotychczasowej aktywności gminy w zakresie pozyskiwania środków unijnych w obowiązującym jeszcze okresie programowania (2007-2013), można przypuszczać, iż w kolejnej perspektywie finansowej (2014-2020) gmina Nysa również będzie częstym beneficjentem środków unijnych. Należy jednak podkreślić możliwość wystąpienia także pewnych ograniczeń w procesach aplikacyjnych o środki unijne. Wynikają one głównie z przyjętych uprzednio zobowiązań (np. realizacji dużego projektu czy realizacji kilku projektów inwestycyjnych w ramach jednego roku budżetowego), co skutkuje brakiem możliwości zapewnienia wkładu własnego dla kolejnych projektów. Są to jednak ograniczenia, z którymi zmagają się wszystkie jednostki administracyjne aplikujące o środki unijne.

10. Podsumowanie „Diagnozy społeczno-gospodarczej gminy Nysa”

Gmina Nysa, jedna z dziewięciu gmin powiatu nyskiego, położona jest w zachodniej części województwa opolskiego. Gmina tworzona jest przez 26 sołectw, a jej stolica, miasto Nysa, jest jednym z ośrodków społeczno-gospodarczych sfery zachodniej Opolszczyzny.

W „Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.” Nysa i jej obszar funkcjonalny została wskazana jako jeden z ośrodków subregionalnych terenu zachodniej Opolszczyzny, przy czym jednocześnie wskazano, że podregion nyski należy do obszarów o najniższym statystycznie poziomie

rozwoju społeczno-gospodarczego w kraju. W „Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.” na terenie Nysy jako problemowe zostały zdiagnozowane następujące: obszar przygraniczny oraz obszar depopulacji (podobne problemy dotyczą całego), miasto wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji oraz obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi.

Postulowany w SRWO zrównoważony rozwój aglomeracji opolskiej warunkowany jest stabilnym rozwojem subregionalnych ośrodków miejskich, m.in. Nysy (obok Brzegu, Kędzierzyna-Koźła i Kluczborku). SRWO wskazuje na konieczność tworzenia w miastach powiatowych korzystnych warunków dla mieszkania, zatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej, co zatrzyma proces wyludniania się wsi i mniejszych miast województwa kosztem Opola. Propagowana strategia stabilnego rozwoju ośrodków miejskich jako lokalnych biegunów wzrostu w województwie opolskim stawia przed władzami miast szereg wyzwań i zadań (m.in.): zwiększanie konkurencyjności miast, stworzenie atrakcyjnej i dostępnej oferty edukacyjnej, kulturalnej, sportowej czy zdrowotnej, zapewnienie dostępu do usług i dóbr mieszkańcom terenów wiejskich, specjalizacja ośrodków miejskich, intensyfikacja współpracy transgranicznej, rozwój zasobów ludzkich, rozwój kapitału społecznego, wzmacnianie potencjału gospodarczego i stwarzanie warunków rozwoju przedsiębiorczości, m.in. poprzez atrakcyjne oferty inwestycyjne, prowadzenie działań zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju (z uwzględnieniem konsekwencji środowiskowo-przestrzennych) oraz poprawa ładu przestrzennego i rewitalizacja obszarów zdegradowanych¹⁰⁷.

Niewątpliwym atutem gminy Nysa jest położenie na terenie o zróżnicowanym charakterze geofizycznym, warunkującym występowanie obszarów o odmiennym ukształtowaniu terenu, rzeźbie, krajobrazach, glebach czy sieci rzecznej. W przypadku surowców naturalnych na obszarze gminy Nysa prowadzona jest eksploatacja złoża „Głębinów-Zbiornik”, z którego wydobywany jest piasek i żwir. Skutkiem wysokiej jakości gleb na terenie gminy, odpowiednich dla rozwoju rolnictwa, jest niewielka lesistość w porównaniu do województwa opolskiego czy Polski. Występujące kompleksy leśne nie tworzą parków krajobrazowych ani parków narodowych. Na terenie gminy Nysa wyznaczone zostały jednak dwa obszary chronione: Rezerwat przyrody częściowy „Przyłęk” oraz Otmuchowsko-Nyski Obszar Chronionego Krajobrazu (unikalna w skali kraju i Europy ostoja ptactwa wodnego i błotnego). Pozostałe obszary zielone na terenie gminy tworzą parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce oraz tereny zieleni osiedlowej.

Ostatnie lata przyniosły liczne inwestycje związane z racjonalizacją gospodarki odpadami – na terenie gminy Nysa, w Domaszkowicach, powstało Regionalne Centrum Gospodarki Odpadami, nowoczesny zakład świadczący usługi związane z sortowaniem i unieszkodliwianiem odpadów. Podejmowane na tym obiekcie inwestycje związane są z uzyskaniem statusu Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów (jedna z czterech w województwie opolskim). Działania władz gminy związane z ochroną środowiska nie ograniczają się wyłącznie do inwestycji w RCGO. Organizowane i promowane są różne akcje społeczne oraz ułatwienia dla mieszkańców, zachęcające ich do dbania o środowisko i zwiększające świadomość proekologiczną.

Wyzwaniem dla przyszłego rozwoju gminy Nysa jest niewątpliwie jej sytuacja demograficzna. Stale ubywająca liczba ludności, ujemny przyrost naturalny czy ujemne saldo migracji – te zjawiska wpływają na wyludnianie się gminy. Depopulacja obszaru gminy, podobnie jak i powiatu nyskiego oraz województwa opolskiego, zmusza do podjęcia intensywnych i konkretnych działań w kierunku odbudowy potencjału ludnościowego. Ma temu służyć m.in. Program Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim. Oprócz problemów depopulacji gmina musi zmierzyć się także z problemem starzenia się społeczeństwa. Proces ten w gminie Nysa jest najbardziej zaawansowany (w porównaniu do powiatu nyskiego, województwa opolskiego oraz kraju), a dostępne dane prognozują pogłębianie się tego zjawiska w najbliższych latach.

¹⁰⁷ Na podstawie: „Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.”

Gmina Nysa doświadcza intensywnego rozwoju III sektora, czym wyróżnia się pozytywnie na tle powiatu nyskiego, województwa opolskiego oraz kraju. Obrazuje to najwyższy w gminie wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców (34 jednostki w 2012 roku). Warto podkreślić szczególnie dynamiczny rozwój sektora organizacji pozarządowych na obszarach wiejskich gminy, które na przestrzeni lat 2005-2012 niemal podwoiły swoją liczbę (41 jednostek w 2012 roku). Organizacje pozarządowe na terenie gminy Nysa funkcjonują przede wszystkim w obszarze sportu, kultury, historii i sztuki, prowadzą działalność międzynarodową, na rzecz wspólnot lokalnych i aktywności społecznej oraz w zakresie bezpieczeństwa. Pod względem formalno-prawnym w gminie Nysa dominują stowarzyszenia i organizacje społeczne, zdecydowanie mniej jest fundacji.

W zakresie frekwencji wyborczej, w gminie Nysa uzyskiwane są odsetki osób uczestniczących w wyborach podobne do skali kraju. Wyróżnia to gminę na tle powiatu nyskiego czy województwa opolskiego, gdzie frekwencja wyborcza jest z reguły niższa niż w skali kraju czy właśnie gminy. Wyzwaniem dla władz gminy, podobnie zresztą jak i władz innych gmin i powiatów w całej Polsce, jest zwiększenie zainteresowania obywateli wyborami lokalnymi, tzn. samorządowymi. Mieszkańcy gminy najchętniej głoszą bowiem w wyborach prezydenckich, najniższe frekwencje wyborcze dotyczą wyborów samorządowych, których wyniki mają bezpośrednie przełożenie na władze lokalne i podejmowane przez nie działania. W tym obszarze (tj. uczestniczenia w wyborach samorządowych) frekwencja w gminie Nysa pozostaje na poziomie niższym niż w skali kraju, województwa czy powiatu, co wskazuje na konieczność podejmowania działań w zakresie zwiększania zainteresowania sprawami społeczności lokalnej, m.in. poprzez edukację obywateli.

Co bardzo ważne dla harmonijnego i prawidłowego rozwoju, władze gminy Nysa dbają o włączanie w proces sprawowania władzy swoich mieszkańców. Obywa się to głównie poprzez konsultacje społeczne oraz powołanie organów opiniotwórczo-konsultacyjnych (Rada Kultury, Rada Seniorów, Rada Młodzieży), za pośrednictwem których mieszkańcy mogą wyrazić swoje opinie oraz wpływać na podejmowane przez władze decyzje. Liczne działania na rzecz społeczności lokalnych oraz rozwoju całego obszaru gminy podejmowane są w ramach programu „Odnowa Wsi Opolskiej” (w której uczestniczy 80,8% sołectw w gminie), ale także poprzez Lokalną Grupę Działania „Nyskie Księstwo Gór i Jezior” czy udział w programie „Tradycyjny Produkt Opolszczyzny”. Za swoją działalność na rzecz rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców gminy, jej władzom przyznawane są liczne nagrody i wyróżnienia, a sama gmina jest laureatem wielu konkursów regionalnych, ogólnopolskich czy europejskich.

W zakresie liczby pracujących sytuacja w gminie Nysa jest dynamiczna – liczby te zmieniają się rokrocznie. W perspektywie ostatnich 10 lat (2002-2012) dostępne dane wskazują na lepszą sytuację, tj. większą liczbę osób pracujących w gminie w 2012 roku niż w 2002 roku. Krótsza perspektywa czasowa (5-letnia) ujawnia jednak zjawisko zmniejszającej się liczby pracujących (spadek o 5,4% w porównaniu do 2008 roku), przy czym proces ten jest bardziej zaawansowany właśnie na terenie gminy Nysa niż województwa opolskiego oraz kraju. Gminę Nysa na tle województwa opolskiego oraz Polski wyróżnia również niewielka nadreprezentacja kobiet wśród ogółu pracujących (51,6%), przy czym zjawisko to nie dotyczy obszarów wiejskich gminy, gdzie kobiety stanowią 34% ogółu pracujących.

Zmniejszająca się liczba pracujących na terenie gminy Nysa znajduje swoje odzwierciedlenie w rosnącej liczbie osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nysie. Wśród najliczniejszych kategorii bezrobotnych znajdują się osoby bez wykształcenia średniego, osoby długotrwale bezrobotne oraz kobiety. Skutki wysokiego poziomu bezrobocia odczuwa cała gmina, m.in. poprzez migrację zarobkową, szczególnie młodych ludzi (do pogłębienia procesy depopulacji i pogarsza sytuację demograficzną gminy), konieczność podejmowania kosztochłonnych działań aktywizujących bezrobotnych mieszkańców, przeciwdziałania patologiom życia społecznego wynikającym z bezrobocia czy osłabienia zdolności nabywczej mieszkańców. Niewątpliwie gmina

Nysa jest obszarem w sposób szczególnie mocny dotkniętym problemem bezrobocia, a sytuacja na rynku pracy jest bardzo poważna i prawdopodobnie pozostanie trudna w najbliższych latach.

Wśród podmiotów gospodarczych na terenie gminy Nysa dominują przedsiębiorstwa prowadzące działalność w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów, w tym motocykli) oraz sekcji F (budownictwo). Jednocześnie w tych branżach sytuacja w zakresie liczby podmiotów jest najbardziej dynamiczna, występuje w nich najwięcej nowych zarejestrowań, ale i wykreśleń. Z kolei do najszybciej rozwijających się branż na terenie gminy (wyznaczonych na podstawie przyrostu liczby podmiotów gospodarczych w latach 2009-2012) należą: edukacja, działalność związana z informacją i komunikacją, opieka zdrowotna i pomoc społeczna oraz obsługa rynku nieruchomości. Choć należy wskazać, że sytuacja na obszarze miejskim i terenach wiejskich gminy Nysa jest zróżnicowana, to ogółem, gmina wyróżnia się na tle województwa czy kraju w zakresie liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (choć również w zakresie liczby wykreśleń), a także liczby osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym. Główne kierunki działań w obszarze gospodarki na terenie gminy powinny obejmować szczególnie wsparcie rozwoju podmiotów innowacyjnych (np. w ramach Podstrefy Nysa WSSE „INVEST PARK” czy tworzonego Regionalnego Parku Przemysłowego Radzikowice-Goświnowice) oraz zdynamizowanie sytuacji i pobudzanie mieszkańców do zakładania własnych firm, własnych działalności gospodarczych.

Organizacją życia kulturalnego w gminie Nysa zajmują się głównie biblioteki publiczne, dom kultury, kino oraz muzeum. Mieszkańcy gminy mają dzięki temu możliwość skorzystania z oferty nowoczesnego kina, a także poznania przeszłości przy pomocy ekspozycji muzealnych czy odkrywania swoich talentów podczas zajęć wokalnych, tanecznych czy teatralnych w domu kultury. Liczne imprezy kulturalno-edukacyjno-rozrywkowe stwarzają okazję uczestniczenia w wydarzeniach o różnym charakterze, od tzw. „kultury wysokiej” do kultury alternatywnej i ludowej. Pozytywne zjawiska zachodzą także w zakresie czytelnictwa wśród mieszkańców gminy – mimo postępującego ubytku księgozbioru gminnych bibliotek, od 2-3 lat obserwowany jest powolny wzrost liczby czytelników, co pozwala przypuszczać, że ten trend utrzyma się w najbliższej przyszłości.

Publicznie dostępną infrastrukturę sportową na terenie gminy Nysa tworzą Stadion Miejski, kryta pływalnia, boiska *Orlik*, Nyska Extremlandia Skate Park, lodowisko, kąpielisko miejskie, obiekty sportowe (głównie boiska) w poszczególnych miejscowościach gminy, ale także klub żeglarski, siłownia i boisko do gry w boule na wolnym powietrzu, ścianka wspinaczkowa na Wieży Ciśnień czy wypożyczalnia rowerów. Istnieje także możliwość skorzystania z oferty podmiotów komercyjnych (typu kręgielnia, paintball, kursy nurkowe, tor kartingowy, sale zabaw dla dzieci i in.). Występuje jednak dysproporcja w zakresie infrastruktury sportowej w mieście Nysa i na obszarach wiejskich gminy – w mieście jest ona różnorodna i stwarza możliwości uprawiania różnych sportów, podczas gdy na terenach wiejskich dominują boiska sportowe, z których stan techniczny części jest zły i wymaga natychmiastowych modernizacji (m.in. obiekty w Hajdukach Nyskich, Jędrzychowie, Kubicach, Skorochowie i Złotogłowicach).

Gmina Nysa jest obszarem o ogromnym potencjale turystycznym, który z uwagi na swoje położenie geograficzne, bogactwo przyrodnicze i dziedzictwo historyczne przyciąga licznych turystów. Rozwój infrastruktury noclegowej przy jednoczesnym zwiększaniu atrakcyjności turystycznej gminy powinny ten proces jeszcze zdynamizować. Gmina oferuje bowiem szerokie możliwości wypoczynku na łonie przyrody, ale także aktywnego uprawiania sportów wodnych, zwiedzania zakątków gminy na rowerze, pieszo czy konno, a nawet kajakiem. Turystów przyciągają również liczne zabytki (dzięki którym Nysa nazywana bywa „Śląskim Rzymem”), szlaki turystyczne i odbywające się często na terenie gminy atrakcyjne imprezy kulturalno-rekreacyjne (m.in. Festiwal Ognia i Wody, Dni Twierdzy Nysa, Dni Nysy, „Folk Fiesta Nysa” czy Jarmark Jakubowy).

Niewątpliwą szansą na rozwój gminy jest realizacja zaplanowanej inwestycji związanej z budową obwodnicy Nysy. Poprawi ona w sposób znaczący dostępność komunikacyjną miasta i gminy, wpłynie na poprawę jakości transportu drogowego, ale także ma ogromne znaczenie dla jakości życia mieszkańców – znaczna część ruchu samochodowego, odbywająca się obecnie przez teren miasta, zostanie skierowana na obwodnicę. Niewielka odległość gminy od stolicy województwa, Opola, autostrady A4 i Republiki Czeskiej, stwarzają odpowiednie warunki dla rozwoju transportu drogowego w gminie. Poprawia się jakość transportu publicznego drogowego (m.in. częściowa wymiana taboru MZK w Nysie, zwiększająca się liczba pasażerów), trudności dotyczą jednak transport kolejowy, którego na terenie gminy, podobnie jak w innych częściach kraju, dotyczy redukcja liczby połączeń oraz czynnych stacji kolejowych. Konieczne są także dalsze remonty i modernizacje dróg lokalnych w gminie, wpływających na zwiększenie możliwości transportowych i mobilności mieszkańców obszarów wiejskich.

Gmina Nysa charakteryzuje się także poprawą dostępności mieszkaniowej – zwiększa się ogólna liczba budynków mieszkalnych oraz mieszkań. W przypadku budynków gminnych, występuje jednak sytuacja odwrotna, tzn. zmniejsza się liczba budynków pozostających w zarządzie gminnej spółki Nyski Zarząd Nieruchomości. Dotyczy to zarówno budynków będących w 100% własnością gminy, jak i budynków będących współwłasnością gminy czy budynków będących własnością i współwłasnością spółki NZN, a także liczby wspólnot mieszkaniowych zarządzanych przez NZN.

Gmina Nysa przoduje w zakresie odsetka mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej oraz oczyszczalni ścieków. Wyróżnia się tym na tle województwa opolskiego oraz kraju, szczególnie zaś dotyczy to odsetka ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej i odprowadzania ścieków (różnice rzędu około 30% na korzyść gminy). Występujące różnice są jeszcze bardziej dostrzegane w przypadku terenów wiejskich gminy, gdzie korzystanie z sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków jest dużo bardziej rozpowszechnione niż na terenach wiejskich województwa opolskiego czy kraju (różnice rzędu około 50% na korzyść obszarów wiejskich gminy Nysa). Dzięki podejmowanym inwestycjom przez spółkę Nyska Energetyka Ciepła gmina może korzystać także z nowoczesnej jednostki kogeneracji produkującej energię elektryczną i ciepłą.

Wyzwaniem dla systemu edukacyjnego gminy Nysa w najbliższych latach będzie zmniejszająca się liczba uczniów szkół wszystkich szczebli. Niż demograficzny w nyskich szkołach, podobnie jak w innych częściach województwa czy kraju, będzie wymuszał podejmowanie trudnych decyzji związanych z zamykaniem placówek czy zwalnianiem nauczycieli. Wśród innych obserwowanych w gminie Nysa tendencji w zakresie edukacji, należy podkreślić rosnącą liczbę dzieci uczęszczających do żłobków i przedszkoli (choć trend ten dotyczy głównie obszaru miasta), zaś w zakresie edukacji ponadgimnazjalnej – zmniejszające się zainteresowanie szkolnictwem ogólnokształcącym na rzecz średniej edukacji zawodowej. Uczniowie gminy coraz częściej i chętniej wybierają naukę w nyskich technikach, co może mieć pozytywne skutki związane z lepszym dopasowaniem uzyskanych kwalifikacji do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Funkcjonująca na terenie gminy infrastruktura medyczna zapewnia mieszkańcom dostęp do różnego rodzaju usług medycznych. Szczególnie na obszarze miasta następuje rozwój sieci aptek i przychodni podstawowej opieki zdrowotnej. Wszyscy mieszkańcy mają możliwość korzystania z pomocy w szpitalu powiatowym wyposażonym m.in. w jedyne w Polsce lądowisko dla helikopterów na dachu szpitala, a także zespołu ratownictwa medycznego czy specjalistycznej opieki kardiologicznej w ramach Nyskiego Centrum Kardiologii Polsko-Amerykańskich Klinik Serca.

Osoby potrzebujące wsparcia obejmowane są systemem pomocy społecznej, głównie za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie, Dziennego Domu Pobytu im. Jerzego Kozarzewskiego czy Środowiskowego Domu Samopomocy w Nysie. Oferowana jest pomoc finansowa, rzeczowa oraz w formie usług, a także pomoc psychologiczna czy opiekuńcza. Na podstawie gminnych programów organizowane jest również wsparcie i pomoc dla osób z problemem

alkoholowym, narkotykowym czy przemocy w rodzinie. Programami profilaktycznymi objęte są z kolei zwłaszcza dzieci i młodzież szkolna, a przeciwdziałaniem patologiom życia rodzinnego na terenie gminy Nysa zajmuje się składający się ze specjalistów z różnych dziedzin, specjalnie do tego celu powołany Interdyscyplinarny Zespół.

Oprócz obowiązkowych działań Policji, Straży Miejskiej oraz Straży Pożarnej, których funkcjonariusze strzegą porządku i bezpieczeństwa, również władze gminy Nysa podejmują działania związane z poprawą bezpieczeństwa mieszkańców. Obejmują one np. inwestycje związane z wykonaniem nowoczesnego systemu monitoringu wizyjnego miasta. Obsługiwany przez strażników miejskich monitoring wpływa na podejmowanie większej liczby interwencji, a także poprawia jakość życia mieszkańców, w tym poziom bezpieczeństwa na terenie miasta Nysa.

W zakresie finansów gminy Nysa ostatnie lata przyniosły zmniejszenie wydatków na inwestycje oraz deficyt budżetowy. Wydatki przewyższyły w 2012 roku dochody gminy o około 1,45 mln zł, a największym obciążeniem dla gminnego budżetu są wydatki związane z oświatą i wychowaniem oraz pomocą społeczną. Gmina Nysa w minionych latach intensywnie korzystała z możliwości uzyskania dofinansowania w ramach środków unijnych (okres programowania 2007-2013, 2004-2006, a także środki przedakcesyjne), składając wiele wniosków oraz realizując liczne projekty inwestycyjne czy o charakterze „miękkim”. Działania podejmowane w gminie na rzecz integracji europejskiej, w tym m.in. stopień realizacji projektów ze wsparciem finansowym Unii Europejskiej, dostały nagrodzone przez Radę Europy, która przyznała gminie Nysa prestiżowe wyróżnienia: Dyplom Europejski, Flagę Honorową oraz Plakietkę Honorową. Aktywność władz gminy Nysa w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych w poprzednich okresach programowania pozwala przypuszczać, iż tendencja ta utrzyma się także w kolejnym okresie, w latach 2014-2020, co stworzy szansę na dalsze inwestycje w gminie, zarówno w zakresie infrastrukturalnym, jak i kapitału społecznego mieszkańców.

11. Słownik skrótów

- GUS – Główny Urząd Statystyczny
- BDL – Bank Danych Lokalnych
- DSRK – „Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju”
- SRK – „Strategia Rozwoju Kraju”
- SIEG – „Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki”
- SRKL – „Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego”
- SRT – „Strategia Rozwoju Transportu”
- BEiŚ – „Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”
- SSP – „Strategia Sprawne Państwo”
- SRKS – „Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego”
- KSRR – „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego”
- SZRWRiR – „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa”
- SRSBN RP – „Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej”
- SRWO – „Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego”
- GDOS – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
- RCGO – Regionalne Centrum Gospodarki Odpadami w Domaszkowicach
- NGO – (ang.) Non Governmental Organizations (organizacje pozarządowe, III sektor)
- LGD – Lokalna Grupa Działania
- LSR – Lokalna Strategia Rozwoju
- REGON – Rejestr Gospodarki Narodowej
- MSP – Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
- RCTWiTI – Regionalne Centrum Transferu Wiedzy i Technologii Innowacyjnych
- WSSE „INVEST PARK” – Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „INVEST PARK”
- PUP – Powiatowy Urząd Pracy
- PKD – Polska Klasyfikacja Działalności
- RPO WO – „Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego”
- MiGBP – Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna
- NDK – Nyski Dom Kultury
- PO WT Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013 – „Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013”
- LZS – Ludowy Zespół Sportowy
- NOR – Nyski Ośrodek Rekreacji
- PKS – Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej
- MZK – Miejski Zakład Komunikacji
- ZDP – Zarząd Dróg Powiatowych
- ZDW – Zarząd Dróg Wojewódzkich

PKP – Polskie Koleje Państwowe
NZN – Nyski Zarząd Nieruchomości
NEC – Nyska Energetyka Ciepła
SUW – Stacja Uzdatniania Wody
OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej
KIS – Klub Integracji Społecznej
KUS – Klub Umiejętności Społecznych
DDP – Dzienny Dom Pobytu
ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy
GPPiRPA – „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”
GPPN – Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii
GZO – Gminny Zarząd Oświaty
PWSZ – Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
WSTH – Wyższa Szkoła Teologiczno-Humanistyczna im. Michała Beliny-Czechowskiego w Podkowie Leśnej
GWSH – Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfańskiego w Katowicach

12. Bibliografia

Dokumenty, sprawozdania:

1. „Biuletyn statystyczny Województwa Opolskiego – I kw. 2013 r.”, Urząd Statystyczny w Opolu.
2. Budownictwo mieszkaniowe w Województwie Opolskim w 2012 r., Urząd Statystyczny w Opolu.
3. „Ludność, ruch naturalny i migracje w Województwie Opolskim w 2012 r.”, Urząd Statystyczny w Opolu.
4. „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej Województwa Opolskiego 2012”, Urząd Statystyczny w Opolu.
5. „Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w Województwie Opolskim w 2012 r.”, Urząd Statystyczny w Opolu.
6. „Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego 2012”, Urząd Statystyczny w Opolu.
7. „Województwo Opolskie 2012 – podregiony, powiaty, gminy”. Urząd Statystyczny w Opolu.
8. „Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”.
9. „Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.”
10. „Diagnoza ochrony zdrowia Województwa Opolskiego oraz analiza SWOT”, przygotowywana na potrzeby „Strategii w ochronie zdrowia w Województwie Opolskim na lata 2014-2020”.
11. „Program Specjalnej Strefy Demograficznej w Województwie Opolskim – perspektywa 2013-2020”. Część diagnostyczna. Część postulatywna. Koncepcja Zarządu Województwa Opolskiego pod kierunkiem Marszałka Józefa Sebesty, Opole 2012.
12. „Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014-2020”. Projekt przeznaczony do konsultacji społecznych (wersja nr 1).
13. „Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego na lata 2004-2012”, Opole czerwiec 2004.
14. „Plan Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii w Województwie Opolskim, przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Opolskiego Nr 464.0/2010 z dnia 9 marca 2010 r. w sprawie przyjęcia projektu Planu Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii w Województwie Opolskim, Opole marzec 2009.

15. K. Heffner, „Raport Regionalny Województwo Opolskie”, Opole 2011 w ramach założeń do „Strategii Rozwoju Polski Zachodniej”.
16. „Strategia Rozwoju Wspólnoty Międzygminno-Powiatowej Ziemi Nyskiej na lata 2004-2015”.
17. „Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”.
18. „Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo”.
19. Strategie zintegrowane:
 - „Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki Dynamiczna Polska 2020”
 - „Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego”
 - „Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)”
 - „Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”
 - „Strategia Sprawne Państwo 2020”
 - „Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020”
 - „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie”
 - „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa”
 - „Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022”
20. „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”.
21. „Założenia Krajowej Polityki Miejskiej do roku 2020”.
22. „Polityka Transportowa Państwa na lata 2006-2025”.
23. „Strategia Rozwoju Polski Zachodniej”.
24. M. Boni (red. nauk.) „Raport Polska 2030. Wyzwania rozwojowe”, 2009.
25. „Narodowy Program Kultury Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki” opracowany w ramach „Narodowej Strategii Kultury na lata 2004-2013”.
26. Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014-2020, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011.
27. M. Szufflicki, A. Malon, M. Tymiński (red.) „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na dzień 31 XII 2012 r.” Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2013 oraz M. Szufflicki, A. Malon, M. Tymiński (red.) „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na dzień 31 XII 2011 r.” Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2012.
28. M. Wiatrowski, C. Rosik-Dulewska, „Stan obecny i możliwości rozwoju energetyki wodnej w Województwie Opolskim, Woda-Środowisko-Obszary wiejskie”, 2012 (IV-VI): t. 12 z. 2 (38), s. 317-327.
29. Walory przyrodnicze miasta i Gminy Nysa, Katedra Ochrony Powierzchni Ziemi Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytet Opolski, Opole 1999.
30. „Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nysa”, REGIOPLAN Sp. z o.o., Wrocław 2009.
31. „Prognoza skutków ustaleń oddziaływania na środowisko Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nysa”, REGIOPLAN Sp. z o.o., Wrocław 2009.
32. „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nysa na lata 2004-2010”, ATMOTERM-EKOURBIS Sp. z o.o., Częstochowa 2004.
33. Sprawozdanie za rok 2012 z realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Nysa na lata 2004-2015”.
34. „Program Oświatowy Gminy Nysa na lata 2013-2020”.
35. „Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami realizującymi zadania publiczne w sferze pożytku publicznego na rok 2013”.
36. „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”: Informacja nt. realizacji „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”, lata 2006-2012.
37. „Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2012-2016”: Sprawozdanie z realizacji „Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Nysa” na lata 2006-2008, 2009-2011 oraz 2012 – 2016.
38. „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2010-2014”: Kwestionariusz sprawozdawczy dla ośrodków pomocy społecznej z zakresu realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w roku 2012; Kwestionariusz sprawozdawczy dla gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych z zakresu realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w roku 2012; Kwestionariusz sprawozdawczy dla

przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych z zakresu realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w roku 2012.

39. „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2012-2014”.
40. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nysa”.
41. Sprawozdanie z realizacji zadań w ramach programu „Odnowa wsi” w roku 2012.
42. Propozycja wsparcia wniosków w ramach programu „Odnowa wsi” na 2013 r.
43. Raport z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie za: 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 rokoło
44. Informacja o sytuacji na rynku pracy w powiecie nyskim – stan na dzień 30.czerwca 2013.
45. Struktura bezrobocia z podziałem na gminy – Informacja miesięczna z działalności PUP w Nysie, XII 2008, XII 2009, XII 2010, XII 2011, XII 2012.
46. Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie nyskim. Stan na koniec 2012 roku, Powiatowy Urząd Pracy w Nysie, lipiec 2013.
47. Sprawozdanie z działalności Miejskiej Gminnej Biblioteki Publicznej w Nysie, lata 2002-2012.
48. Sprawozdania Nyskiego Ośrodka Rekreacji, lata 2002-2012.
49. Kalendarium imprez sportowych w Gminie Nysa, lata 2010-2012. Opracowania Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki UM Nysa, lata 2010,2011,2012.
50. Kluby Sportowe na terenie Gminy Nysa w latach 2002-2012. Informacja Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Miejskiego w Nysie.
51. Informacja Zarządu MZK Nysa Sp. z o.o. dotycząca funkcjonowania Spółki za lata 2002-2012.
52. Sprawozdanie z działalności Nyskiego Zarządu Nieruchomości Sp. z o.o. w Nysie za lata 2002-2012.
53. Informacja z działalności Spółki Wodociągi i Kanalizacja „AKWA” w Nysie, lata 2002-2012.
54. Nyska Energetyka Ciepła Sp. z o.o. Sprawozdanie z działalności Spółki, lata 2004-2012.
55. Sprawozdania Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych „EKOM” w Nysie, lata 2006-2012.
56. Informacja z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie, lata 2007-2012.
57. Informacja z działalności Dziennego Domu Pobytu w Nysie, lata 2006-2012.
58. Sprawozdanie z realizacji zadania: „Prowadzenie Noclegowni dla bezdomnych w Nysie w latach 2002-2012”.
59. Przyznane dotacje z Gminy Nysa na prowadzenie noclegowni i mieszkania socjalnego w latach 2002 do 2012.
60. Sprawozdania z działalności Środowiskowego Domu Samopomocy w Nysie, lata 2004-2012.
61. Sprawozdanie KP PSP oraz OSP, lata 2011, 2012.
62. Syntetyczny raport wykroczeń, Straż Miejska Nysa, lata 2010, 2011, 2012.
63. Podsumowanie interwencji – typami, Straż Miejska Nysa, lata 2010, 2011, 2012.
64. Ewidencja etatów, wyposażenia oraz wyników działań Straży. Straż Miejska Nysa; lata 2003-2012.
65. Informacja z wykonania zadań rzeczowych i finansowych na dzień 31 grudnia 2011 roku, 31 grudnia 2012 roku, Gminny Zarząd Oświaty.
66. Sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Nysa za rok 2008, 2009, 2010, 2011, 2012.
67. Sprawozdanie z działalności Biura Obsługi Inwestora i Zamówień Publicznych za rok 2012.
68. Uchwała nr XIX/318/12 Rady Miejskiej w Nysie z dnia 19 kwietnia 2012 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XXIII/321/08 Rady Miejskiej w Nysie z dnia 27 czerwca 2008 r., w sprawie ustalenia cen urzędowych za usługi przewozowe środkami lokalnego transportu zbiorowego na terenie Gminy Nysa.
69. Załącznik nr 6 do Projektu Uchwały Rady Ministrów zmieniającej uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015”.
70. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin, Dz. U. poz. 81, 20.01.2012 r.
71. Wykaz OPP uprawnionych do 1% podatku za 2012 r., Departament Pożytku Publicznego, MPiPS.
72. Rejestr Zabytków Archeologicznych w Gminie Nysa; Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu.
73. Rejestr Zabytków ruchomych w Gminie Nysa; Narodowy Instytut Dziedzictwa.
74. Biuletyn Informacyjny powiatu nyskiego 2012 nr 1.
75. Biuletyn Informacyjny powiatu nyskiego 2012 nr 4.
76. Raport z przebiegu I spotkania dyskusyjnego Zespołu Lokalnej Współpracy dla opracowania projektu zadań ochronnych obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Forty Nyskie PLH 160001; Plany Zadań Ochronnych Natura 2000.
77. Nysa. Miasto-Twierdza. Fortyfikacje nyskie transgranicznym dziedzictwem kulturowym, Nysa 2008.

Strony internetowe:

www.nysa.eu
www.bip.nysa.tensoft.pl
www.stat.gov.pl
www.ops-nysa.pl
www.pup.nysa.pl
www.powiat.nysa.pl
www.odnowawsi.eu
www.zdp.nysa.pl
www.nec.nysa.com.pl
www.wikakwa.pl
www.zdw.opole.pl
www.radio.opole.pl
www.umwo.opole.pl
www.polskazachodnia2020.pl
www.pwsz.nysa.pl
www.pozytek.gov.pl
www.mojapolis.pl
www.decdujmyrazem.pl
www.odnowawsi.eu
www.nyskieksiestwo.turystyka.net
www.twierdzanysa.com
www.informacja-turystyczna.nysa.pl
www.powiat.nysa.pl
www.kino.nysa.pl
www.muzeum.nysa.pl
www.nor.nysa.pl
www.ndk.nysa.pl
www.migbp.nysa.pl
www.mzk.nysa.pl
www.pksnysa.pl
www.wuozopole.pl
www.nid.pl
www.camino.nysa.pl
www.szlakromanski.pl
www.folkfiesta.com
www.maps.google.pl
www.zoznysa.pl
www.klinikiserca.pl
www.gddkia.gov.pl
www.przewozyregionalne.pl
www.invest-park.com.pl

13. Spis tabel, wykresów i rysunków

Rysunek 1. Podział administracyjny – położenie gminy Nysa w powiecie nyskim.....	9
Rysunek 2. Lesistość, lata 2002-2012.	17
Rysunek 3. Obszary występowania wód geotermalnych w gminie Nysa.....	19
Rysunek 4. Odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca (kg), lata 2005-2011.	22
Rysunek 5. Odsetek ludności miejskiej, lata 2002-2012.	26
Rysunek 6. Ludność wg ekonomicznych grup w wieku w ogóle ludności, 2012 (%).....	27
Rysunek 7. Struktura wieku i płci mieszkańców gminy Nysa, 2012.	30
Rysunek 8. Frekwencja wyborcza – wybory samorządowe, lata 1998-2010.	39
Rysunek 9. Frekwencja wyborcza – wybory parlamentarne, lata 1997-2011.	40
Rysunek 10. Frekwencja wyborcza – wybory prezydenckie, lata 1995-2010.	41
Rysunek 11. Odsetek kobiet w ogóle pracujących, lata 2002-2012.....	50
Rysunek 12. Podmioty gospodarcze wg rodzaju działalności, 2012.	52
Rysunek 13. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców, lata 2009-2012.	58
Rysunek 14. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, lata 2009-2012.	59
Rysunek 15. Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności, lata 2009-2012.	59
Rysunek 16. Osoby prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym, lata 2009-2012.	60
Rysunek 17. Mapa nyskich fortyfikacji.....	86
Rysunek 18. Położenie Nysy na mapie Polski.....	95
Rysunek 19. Liczba pasażerów MZK Sp. z o.o. w Nysie, lata 2002-2012.....	97
Rysunek 20. Sieć dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych w gminie Nysa.	100
Rysunek 21. Mapa linii kolejowych na terenie gminy Nysa.	101
Rysunek 22. Liczba osób korzystających z Dziennego Domu Pobytu oraz liczba wydawanych posiłków w DDP, lata 2006-2012.	122
Tabela 1. Grunty leśne na terenie gminy Nysa, lata 2002-2012.	16
Tabela 2. Lasy na terenie gminy Nysa, lata 2002-2012.....	16
Tabela 3. Wykaz kopalni na terenie gminy Nysa: stopień rozpoznania, stan zagospodarowania oraz wielkość wydobycia, 2012.	18
Tabela 4. Tereny zieleni w gestii samorządów na terenie gminy Nysa, lata 2002-2012.....	20
Tabela 5. Odpady komunalne zdeponowane na składowisku w Domaszkowicach, lata 2005-2012.....	21
Tabela 6. Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia, lata 2002-2012.	25
Tabela 7. Wskaźniki obciążenia demograficznego, lata 2002-2012.....	28
Tabela 8. Odsetek kobiet w ogóle ludności, lata 2002-2012.	29
Tabela 9. Małżeństwa zawarte, lata 2002-2012.	31
Tabela 10. Urodzenia żywe, lata 2002-2012.	32
Tabela 11. Zgony, lata 2002-2012.....	32
Tabela 12. Przyrost naturalny, lata 2002-2012.	33
Tabela 13. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w gminie Nysa, lata 2002-2012.....	34
Tabela 14. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Nysa, lata 2002-2012.	35
Tabela 15. Fundacje oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne – podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Nysa, lata 2002-2012.	36
Tabela 16. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców, lata 2005-2012.....	37
Tabela 17. Pracujący, lata 2002-2012.	49
Tabela 18. Podmioty gospodarcze wg sektora własności, lata 2002-2012.....	51
Tabela 19. Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 w gminie Nysa, lata 2009-2012.	53

Tabela 20. Udział podmiotów gospodarczych poszczególnych sekcji w ogóle podmiotów, 2012.....	54
Tabela 21. Nowo zarejestrowane podmioty REGON w gminie Nysa, lata 2009-2012.....	55
Tabela 22. Podmioty wyrejestrowane z rejestru REGON w gminie Nysa, lata 2009-2012.	56
Tabela 23. Podmioty gospodarki narodowej według klas wielkości, lata 2009-2012.....	57
Tabela 24. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Nysa, lata 2002-2012.	58
Tabela 25. Bezrobotni zarejestrowani oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, lata 2004-2012.	62
Tabela 26. Struktura bezrobocia w gminie Nysa, lata 2008-2012.	63
Tabela 27. Formy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych z gminy Nysa, lata 2007-2012.....	64
Tabela 28. Zawody deficytowe w powiecie nyskim w 2012 roku.	65
Tabela 29. Zawody nadwyżkowe w powiecie nyskim w 2012 roku.	66
Tabela 30. Kino w gminie Nysa, lata 2002-2012.	70
Tabela 31. Muzeum w gminie Nysa, lata 2002-2012.	70
Tabela 32. Zbiory biblioteczne MiGBP w Nysie, lata 2002-2012.....	71
Tabela 33. Odwiedzający biblioteki (wypożyczalnie i czytelnie)w ramach MiGBP w Nysie, lata 2002-2012.....	72
Tabela 34. Czytelnicy w bibliotekach MiGBP w Nysie, lata 2002-2012.....	72
Tabela 35. Wypożyczenia zbiorów w bibliotekach MiGBP w Nysie, lata 2002-2012.	73
Tabela 36. Placówki biblioteczne – wskaźniki, cz. I, lata 2002-2012.....	74
Tabela 37. Placówki biblioteczne – wskaźniki, cz. II, lata 2002-2012.....	75
Tabela 38. Kluby sportowe w gminie Nysa, lata 2002-2012.	77
Tabela 39. Ćwiczący w klubach sportowych w gminie Nysa, lata 2002-2012.....	77
Tabela 40. Turystyczne obiekty noclegowe w gminie Nysa, lata 2004-2012.....	79
Tabela 41. Turyści zagraniczni w gminie Nysa, lata 2002-2012.	80
Tabela 42. Wskaźniki dotyczące turystyki w gminie Nysa, lata 2002-2012.	81
Tabela 43. Wskaźniki dotyczące turystyki w gminie Nysa, lata 2002-2012.	82
Tabela 44. Pobyty w domkach oraz na polu namiotowym w Ośrodku Jezioro Nyskie, lata 2003-2012.	83
Tabela 45. Wozokilometry planowane i wykonane przez MZK w Nysie, 2012.	96
Tabela 46. Okres użytkowania autobusów MZK w Nysie, lata 2004-2012.	98
Tabela 47. Drogi gminne w gminie Nysa, 2012.....	99
Tabela 48. Drogi powiatowe na terenie gminy Nysa.	100
Tabela 49. Budynki mieszkalne, lata 2008-2012.....	102
Tabela 50. Zasoby mieszkaniowe w gminie Nysa, lata 2002-2010.	102
Tabela 51. Mieszkania oddane do użytkowania w gminie Nysa, lata 2008-2012 roku.....	103
Tabela 52. Budynki będące w zarządzie Nyskiego Zarządu Nieruchomości, lata 2009-2012.	104
Tabela 53. Odbiorcy energii elektrycznej w mieście Nysa, lata 2003-2011.	105
Tabela 54. Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności, lata 2003-2011.	106
Tabela 55. Zużycie gazu z sieci w gminie Nysa, lata 2003-2011.....	106
Tabela 56. Sieci wodociągowe i kanalizacyjne oraz przyłącza w gminie Nysa, lata 2009-2012.....	108
Tabela 57. Sprzedaż wody w ujęciu ilościowym w tys. m ³ w gminie Nysa, lata 2002-2012.	108
Tabela 58. Odbiór i oczyszczanie ścieków w gminie Nysa w tys. m ³ , lata 2005-2012.....	109
Tabela 59. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności, lata 2003-2011.	109
Tabela 60. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności, lata 2003-2011.	110
Tabela 61. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności (%), lata 2002-2012.	110
Tabela 62. Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w gminie Nysa, lata 2002-2012 (dam ³).....	111
Tabela 63. Placówki opieki zdrowotnej, lata 2005-2011.	114
Tabela 64. Podstawowa opieka zdrowotna – porady w gminie Nysa, lata 2003-2011.....	115
Tabela 65. Apteki, lata 2002-2012.	115
Tabela 66. Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej, lata 2008-2011.	116
Tabela 67. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Nysa, lata 2008-2011.....	117
Tabela 68. Świadczenia realizowane w OPS w Nysie, lata 2007-2012.....	118

Tabela 69. Działania OPS wobec dłużników alimentacyjnych w gminie Nysa, lata 2007-2012.	119
Tabela 70. Działania OPS w Nysie wobec osób starszych i chorych, lata 2007-2012.....	120
Tabela 71. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej na terenie gminy Nysa, lata 2004-2012.	121
Tabela 72. Przepięstwa w powiecie nyskim, 2011.	123
Tabela 73. Poszkodowani w zdarzeniach wg KP PSP i OSP, lata 2011-2012.	124
Tabela 74. Zdarzenia w ramach działalności OSP w gminie Nysa, 2012 rok.	124
Tabela 75. Działania Straży Miejskiej na terenie gminy Nysa, lata 2001-2012.	125
Tabela 76. Interwencje podejmowane przez Straż Miejską na podstawie monitoringu (od 01.01.2013).....	126
Tabela 77. Wychowanie żłobkowe w gminie Nysa, rok szkolny 2012/2013.	129
Tabela 78. Żłobki w gminie Nysa, lata 2002-2012.....	130
Tabela 79. Wychowanie przedszkolne w gminie Nysa, rok szkolny 2012/2013.	131
Tabela 80. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym, lata 2004-2012 (%).	132
Tabela 81. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych, lata 2002-2012.	133
Tabela 82. Edukacja podstawowa w gminie Nysa, rok szkolny 2012/2013.	134
Tabela 83. Szkolnictwo gimnazjalne, lata 2002-2012.	135
Tabela 84. Edukacja gimnazjalna w gminie Nysa, rok szkolny 2012/2013.....	135
Tabela 85. Zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży, lata 2005-2011.	136
Tabela 86. Licea ogólnokształcące dla młodzieży, lata 2004-2012.	137
Tabela 87. Technika dla młodzieży, lata 2004-2012.	138
Tabela 88. Szkolnictwo policealne dla młodzieży, lata 2004-2012.	139
Tabela 89. Szkolnictwo policealne dla dorosłych, lata 2004-2012.....	139
Tabela 90. Dochody i wydatki budżetu gminy Nysa, lata 2008-2012.	145
Tabela 91. Dochody w gminie Nysa, lata 2008-2012.	145
Tabela 92. Wydatki w gminie Nysa, lata 2008-2012.	146
Tabela 93. Dochody budżetu gminy wg klasyfikacji budżetowych w %, lata 2008-2012.....	147
Tabela 94. Wydatki budżetu gminy Nysa wg klasyfikacji budżetowych w %, lata 2008-2012.....	148
Tabela 95. Projekty realizowane w gminie Nysa, lata 2002-2012.	149
Tabela 96. Projekty inwestycyjne realizowane w gminie Nysa, lata 2002-2012.....	149
Tabela 97. Projekty „miękkie” realizowane w gminie Nysa, lata 2002-2012.....	150
Tabela 98. Projekty realizowane w gminie Nysa w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.	150
Tabela 99. Projekty realizowane w gminie Nysa w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2007-2013.	151